DELAVSKO KMEČKA
ENOTNOST
GLASILO ZVEZE ENOTNIH SINDIKATOV STO-ja

Brez komentarja!

Člene 502 in 505 italijanskega kazenskega zakonika, po katerih je okupacijsko sodišče sodilo delavcem, je izdal fašistični režim.

o IV, št. 15. — Uredništvo ul. Monfort 3 - Trst   **Trst 21. julija 1948.**   Spedizione in abbon. postale II° gruppo Cena: 15 ML; 10 JL; 4 diL
KOCI RAČUN ZA CONO A TRZASKEGA OZEMLJA: ZALOZNISTVO »PRIMORSKI DNEVNIK«, TRST 11-5374, ZA JUGOSLAVIJO PA: »PRIMORSKI DNEVNIK» - UPR., LJUBL. 6-90 601-19.

Z obsodbami ne bodo ustavili
borbe tržaškega delavstva za napredek in pravico

Gonja proti tovarniškim odborom in Enotnim sindikatom sploh se je končala z obsodbo 14 članov tovarniških odborov na osnovi fašističnega zakona. Po obsodbi je sledilo še suspendiranje teh obsojenih delavcev z dela in odpust 18 delavcev, da so se udeležili napada na urad notranje komisije Delavske zbornice v ladjedelnici Sv. Marka.

Kakor smo že poročali, je okupacijska policija aretirala 6. t. m. 17 članov tovarniških odborov CRDA. Obtožili so jih kršitve členov 505 in 502 italijanskega kazenskega zakonika. Pri tem so si upali še nesramno trditi, da so vedno kazali razumevanje za potrebe delavskega razreda in da zato tudi ob tej priliki branijo resnične koristi organiziranih delavcev.

Gospodje pri okupacijski vojaški upravi in njihovi tržaški valpti so pač mislili, da je sedaj nastopil ugoden čas za odločno ofenzivo proti delavstvu. Njihov izgovor, da so bile stavke v ladjedelnicah nezakonite, češ da niso bile ekonomskega izvora, je toliko bolj smešen, ko so celo podprli stavko Delavske zbornice, ki je imela popolnoma političen značaj. Toliko bolj je ogorčil nastop okupacijskih oblasti vse napredno delavstvo, ker so bili dogodki, ki so se razvijali v zadnjem času, posledica šovinističnega nastopa delodajalcev in Delavske zbornice, ki so hoteli izločiti iz ladjedelnic slovenski jezik, katerega uporaba je zajamčena v mirovni pogodbi.

Trdna enotnost

Toda zmotili so se, če so mislili, da bodo s tem razbili enotnost delavstva. Krivični nastop oblasti, je imel za posledico še večjo strnitev delavskih vrst in vsega demokratičnega ljudstva sploh. Že takoj naslednji dan so Enotni sindikati sklicali v prostorih Delavske športne zveze sejo in razpravljali o tem novem napadu na delavstvo. Na tej seji so ugotovili, da so bili Enotni sindikati kot temeljna organizacija vsega demokratičnega gibanja pri nas vedno glavni cilj za napade predstavnikov anglo - ameriškega imperializma v Trstu. To pot so naperili svojo ost proti tovarniškim odborom, ki so bili vedno trn v peti delodajalcem in Delavski zbornici. Najprej so napadali le posamezne člane teh odborov, nato pa so aretirale kar cele odbore. S tem so hoteli zadeti naše delavstvo v njegovih najosnovnejših pravicah. Preprečiti so hoteli zborovanja v tovarnah in uveljavljenje narodnostne enakopravnosti.

Na protest Enotnih sindikatov pri generalu Gaitherju proti nezakonitim aretacijam je general Gaither poslal predrzen in ciničen odgovor. V odgovoru je poudaril, da so bili delavci aretirani zaradi kršitve členov 502 in 505 italijanskega kazenskega zakonika, zato bo imelo to vprašanje svoj naravni tok pred sodiščem. Dejal je, da je bil ukrep podvzet v njihovi osnovni pravici do dela brez vmešavanja in ustrahovanja s strani voditeljev, ki vodijo delavce po političnih ciljih Ce voditelji sindikata ne morejo prevzeti odgovornost za dejanja njegovih članov, naj podajo ostavko.

O vsem tem so se pogovorili delavci na omenjeni seji in ostro kritizirali odgovor vojaške uprave. Sklenili so poslati protestno resolucijo Združenim narodom in pisma Svetovni sindikalni zvezi, italijanski splošni zvezi dela in jugoslovanskim sindikatom.

Istega dne so Enotni sindikati izdali tudi na vse delavce in meščane proglas. V proglasu so ugotovili, da anglo-ameriška vojaška uprava krši najosnovnejše sindikalne svoboščine in hoče razbiti razredno sindikalno gibanje, ki se bori, da zagotovi delavskemu razredu najnujnejše potrebščine. Enotni sindikati so pozvali delavski razred, naj strne svoje vrste in ostane bolj kot kdaj koli strnjen okrog sindikalne organizacije in odgovori z odločnostjo na vse izzivalne napade.

Protestu Enotnih sindikatov se je pridružila tudi SIAU s svojim proglasom. Spričo vseh teh protestov in enotnega nastopa vsega delavstva so bile okupacijske oblasti prisiljene izpustiti 17 aretiranih tovarišev na začasno svobodo proti kavciji. Ljudstvo je pokazalo svojo solidarnost tudi s tem da je začelo zbirati prispevke za aretirane tovariše.

Zborovanje na trgu Perugino

Najbolj jasen odgovor pa je dala na spletke okupacijskih oblasti in njenih podrepnikov ogromna množica delovnega ljudstva, ki se je pretekli ponedeljek zbrala na trgu Perugino. To zborovanje desettisočev tržaških delavcev je ponovno dokazalo strnjenost tržaškega delavskega razreda okoli njegovih sindikatov, ki ga vodijo že tri leta v težkem boju za izvojevanje vseh gospodarskih, socialnih in političnih pravic.

Govorniki so na zborovanju poudarjali, da se reakcija poslužuje istih metod, kot so jih leta 1920 in 1921 uporabljali fašisti, ki so uničevali Slovencem vse njihove ustanove. Slovensko ljudstvo si je s svojo borbo samo priborilo pravice govoriti in pisati v svojem jeziku in te pravice mu ne bo nihče več vzel.

Tov. Destradi, predsednik Enotnih sindikatov, je dejal, da so Enotni sindikati bili vedno na poti reakcionarjem ter so jim povzročali velike skrbi. Enotni sindikati so velika zapreka vsem tistim, ki bi radi podjarmili delovno ljudstvo in ga vpregli v voz imperializma. Domača reakcija je skupno z gospodarji z onstran oceana mobilizirala ves upravni aparat, da bi uničila sindikat in tako preprečila delavcem vsako udejstvovanje. Ta ofenziva se je začela v ladjedelnici Sv. Marka z geslom: tu se govori samo italijanski. To je geslo italijanskih fašistov in skvadristov. S tem geslom so organizirali tudi stavko, ki je bila le stavka delodajalcev in conskega sveta. Delavci se te stavke niso udeležili in tramvajski sprevodniki so opravljali svojo službo kljub metanju kamenja v tramvajske vozove. Odpust tov. Dapretta in Zaccarije iz ladjedelnice Sv. Marka in tovarne strojev in aretacija članov tovarniških odborov Združenih jadranskih ladjedelnic, sta imela namen razbiti sindikalne organizacije in odtegniti pozornost delavstva od življenjskega vprašanja zapore nad odpusti z dela. Nesramna gonja je dosegla višek s tem, da so hoteli zopet spraviti k življenju člene fašističnega zakona, ki ga je izdal fašistični režim v zaščito interesov delodajalcev, da bi preprečil s silo zakona vsako obrambno akcijo delavstva.

Sedanji položaj je zelo težek. Oni gospodje, ki so likvidirali francosko letalsko industrijo in ki povzročajo brezposelnost v Italiji, mislijo, da je prišel trenutek, da tudi pri nas popolnoma podredijo delavstvo. Toda to delavstvo se bo še naprej borilo proti vključitvi našega mesta v Marshallov načrt.

Da bi razumeli vso sedanjo protidelavsko akcijo, moramo pogledati v preteklost. Že v začetku tega leta so bili delavci deležni delodajalske ofenzive. Začeli so se množični odpusti z dela. Enotni sindikati so zahtevali od vojaške uprave, naj izda ukaz, da zaustavi val odpustov. VU je hotela z ukazom 109 odvrniti pozornost delavstva od njegovih problemov. 31. maja je potekel rok za ta ukaz in zaradi tega so delodajalci začeli podtalno spletkariti, da bi jim uspelo sedaj, kar jim je spodletelo januarja meseca. Tako so se začeli vrstiti odpusti za odpusti. Hkrati pa se je začela akcija Enotnih sindikatov, ki so stopnjevali svojo borbo za zaporo nad odpusti. Budnost Enotnih sindikatov ni bila všeč tem ljudem, ki so s strahom opazili, da je o njihovi politiki ves svet obveščen.

Zaradi tega jim ni preostajalo drugega, kot da skušajo postaviti izven zakona Enotne sindikate in odvrniti pozornost delavskega razreda od aktualnih vprašanj. Da bi dosegli svoj cilj, so si zadali nalogo, da onemogočijo delovanje razrednih sindikatov. Toda tudi to jim je spodletelo. Aretirali so tovariše iz tovarniških odborov in so čakali, da nastopi velika splošna stavka. Bili pa so hudo razočarani, ko se jim niso uresničile želje in načrti. Nikdar pa jim ne bo uspelo narekovati Enotnim sindikatom metod borbe, ki jih bodo sindikati sami izbirali.

Tov. Destradi je končal svoj govor z besedami: »Trenutek je zelo resen: ali se bomo borili kot delavski razred prednja straža demokratičnega pokreta v obrambi svobode in pravic, ali pa bomo postali izkoriščana in teptana čreda».

Zborovanje se je zaključilo ob velikanskem navdušenju zbranih delavskih množic.

Pretekli torek pa se je sestalo višje vojaško sodišče in sodilo ob-

(Nadaljevanje na 2. strani)

OB SPLOŠNI STAVKI V ITALIJI

V poslednjem času se je »mrzla ...jna« med taborom miru in ta...rom vojnih hujskačev po vsem ...etu še bolj zaostrila. Zaostrila ...se je tudi v notranjosti držav ...nziva reakcionarnih sil proti ...prednim gibanjem. In te reak...narne sile so tudi že odvrgle ...nko demokratičnosti ter poka...le svoje surovo lice. To se je ...kazalo zlasti v Italiji spričo o...nega atentata na voditelja ita...nskih demokratičnih množic, ...Togliattija.

...a atentat hočejo pripisati sa... nerazsodnemu in zaletelemu ...demu študentu, kakor da ne bi ...plod dolge fanatične gonje pro...usemu onemu, kar je v Italiji ...rednega. In za ta atentat je ...čilno ravno to, da je bil izvr... v tem ozračju sovraštva in ...nje.

...eakcionarji so mislili, da je se... prišel trenutek, da zadajo na...dnemu delavskemu gibanju od...len udarec, toda zmotili so se. ...ijansko delovno ljudstvo je od...orilo na podli atentat s splošno ...ko, zasedbo tovarn in protest... demonstracijami. Proti temu ...stvu je takoj brutalno nasto... policija. A ljudstvo ni kloni... branilo se je, borilo in iztrga... v mnogih krajih policiji in voj... orožje iz rok. Po mestih itali...skih ulic je tekla kri in itali...ska reakcionarna vlada je tre...ala. Takega odgovora si ni pri...oval nihče. Opogumljeni po zre...nih volitvah, so reakcionarji ...lili, da bodo lahko vedrili in ...čili, kakor bodo hoteli, toda ...eli so se.

...plošna stavka je dosegla popo... uspeh. Vse je mirovalo, vla... so stali, v delavnicah so gospo...rili delavci, vsako življenje je ...rlo. Italijanska splošna zveza ...a je še enkrat pokazala svojo ...omno silo, italijanski proleta... pa svojo revolucionarnost. Ker ...se ustrašili te moči, so začeli ...riti v sami splošni zvezi de...n demokristijanski zastopnik je ...eval, da se stavka prekine. Na...dal pa je tudi gibanje za od...itev »krščanskih« delavcev od ...e dela. Tako se je tudi ob tej ...ki pokazalo, da se vlada poslu... vseh sredstev, da bi razbila ...nost delavstva, da bi s svoji... plačanimi agenti vnesla razdor ...delavske vrste.

Kar pa vladi ni uspelo s Scelbi... policaji in z demokristijan...mi agenti v sindikatih samih, bi ...gospod De Gasperi dosegel s ...o zakonodajo. De Gasperi že ...ublja nove ukrepe, »da zaščiti ...eve ljudstva, delo, družbeni red ...normalen razvoj kolektivnega ...jenja». In v imenu sindikalnih ...boščin bi rad uvedel zakonoda... proti stavkam, pri čemer so ...za zgled njegovi ameriški go...darji z zakonom Taft-Hartley. ...e Gasperi se boji italijanskega ...vnega ljudstva, zato bi ga rad ...mil v svoje paragrafe, pozablja... da se zgodovina ne da ustavlja... niti z zakoni niti z nasiljem.

Njegov novi napad proti Splošni zvezi dela in proti sindikalnim svoboščinam bo naletel na enak odpor, kakor ga je izzval ostudni zločin mladega prenapeteža pod vplivom reakcionarne gonje, za katero nosi italijanska vlada odgovornost.

Tudi ob tej priliki se je tukajšna Delavska zbornica razgalila in pokazala, da stoji na reakcionarnih pozicijah. Na predlog Enotnih sindikatov po skupni solidarnostni akciji se je zbornica izgovarjala na svoj platonski proglas, v katerem je obsodila atentat, ker pač ni mogla drugače. In ravno ta zbornica je vedno poudarjala svojo navezanost na Italijo in svojo solidarnost z italijanskim delovnim ljudstvom, dejansko pa je to le solidarnost z onimi, ki italijansko delovno ljudstvo zatirajo in izkoriščajo ter pošiljajo nadenj svoje oborožene valpete, da streljajo nanj iz svojih brzostrelk in tankov.

POZIV
vsem tržaškim delavcem in demokratičnim ustanovam

Ustanovljen je bil odbor za pomoč aretiranim tovarišem iz ladjedelnic. Sedež tega odbora je v prostorih Enotnih sindikatov v ul. Imbriani 5 pri strokovni zvezi kovinarjev. Ta odbor sestavljajo člani upravnih odborov vseh strok. Njegova naloga pa je nuditi stvarno pomoč družinam tovarišev, ki so bili aretirani samo zaradi tega, ker so branili demokratične pridobitve našega naroda in sicer slovenske napise v ladjedelnicah.

Sindikalni položaj pri nas je danes zelo ogrožen. To pa zaradi tega, ker se vojaška uprava poslužuje proti Enotnim sindikatom fašističnih zakonov italijanskega kazenskega zakonika. Čeprav sama italijanska ustava prepoveduje njihovo uporabo, so se jih tukaj pri nas poslužili proti naši sindikalni organizaciji.

Zato je potrebno, da začnemo odločno borbo, da tako stremo cilje mednarodnega in lokalnega imperializma, ki skuša škodovati koristi tržaškega ljudstva.

Da bi jim ti njihovi načrti uspeli, so nas naši sovražniki hoteli prisiliti, da bi stopili v splošno stavko. Toda stavkali bomo, kadar bomo hoteli mi. Sedaj pa je potrebna materialna in moralna solidarnost. Prav zaradi tega se odbor za solidarnost z aretiranimi tovariši iz ladjedelnic obrača na vse tržaške delavce in ustanove, naj še bolj kot v preteklosti pokažejo svojo dejansko pomoč. To svojo pomoč naj izkažejo po svojih zmožnostih in prostovoljno z enkratnim prispevkom ali pa s tedenskimi prispevki do konca sedanje dobe za pomoč tovarniških odborov in drugim.

Na ta način bodo delavci in ustanove pokazali svojo odločnost in strnjenost, ki bosta istočasno podobni splošni stavki. Tovarniški delavci, izobraženstvo in kmetje bodo na ta način stopili v borbo za obrambo sindikalnih pravic, ki zadevajo vse tržaško prebivalstvo.

Ponavljamo, da bo zbirka namenjena v prid družinam aretiranih in obsojenih tovarišev in pa za delno kritje sodnih stroškov.

Smrt fašizmu! Svobodo narodu!

Odbor za solidarnost z aretiranimi tovariši iz ladjedelnic

Delavcem iz tržaške okolice

odvzemajo delavske knjižice s pretvezo, da imajo zemljo

Urad za delo je začel sedaj odvzemati delovne knjižice tistim našim delavcem, ki so si že pred leti poiskali zaposlitve v mestu, ker se ne morejo preživljati na kraškem kamenju. Pred dnevi so odvzeli knjižice dvema delavcema iz Padriča, enemu iz Ban in Bazovice. Tov. Grgič iz Padriča, ki so mu sedaj odvzeli knjižico, je delal v Trstu že celih 30 let. Sedaj je na cesti. Na uradu za delo so povedali predstavniku Kmečkih sindikatov, da imajo že pripravljen seznam novih 80 delavcev, ki imajo malenkost zemlje in katerim bodo v najkrajšem času odvzeli delavske knjižice s pretvezo, da se lahko preživljajo s kmetijo. Pri tem se sklicujejo na površino zemlje, ne vprašajo pa, kakšna je ta zemlja. Vsakdo, ki dobro pozna razmere na Krasu in v tržaški okolici,, prav dobro ve, da se lahko na prste seštejejo kmetje, ki se lahko sami preživljajo.

Na uradu za delo prav gotovo ne poznajo, ali nočejo razumeti stvarnega stanja.

Večkrat smo že pisali v našem listu o težkem položaju našega kmeta posebno pod okupacijsko upravo. O stanju polovinarjev in najemnikov bi bilo odveč ponovno pisati. Pod sedanjo oblastjo so gospodarji dobili potuho, povišali so najemnino za 28 krat, sedaj jo hočejo zvišati kar za 68 krat. Kdo bo to vzdržal?

Vsak dan nakladajo nove davke vseh vrst, tako da se človek med njimi niti več ne znajde. Ko so gradili novo cesto, so izginile številne njive, pašniki, vinogradi in travniki. In koliko škode je bilo poleg tega še povzročene prizadetim kmetom. Zadnja tri leta pa je napravila izredna suša tudi svoje.

Okupacijska vojska pa nemoteno nadaljuje svoje uničevalno delo, ruši zidove, uničuje travnike, njive, nasade in vinograde. Nočejo prenehati, še manj pa plačati povzročene škode. Dnevno prihajajo na Kmečki sindikat prizadeti kmetje in se pritožujejo o novi škodi.

Kaj je ob vsem tem ukrenila tukajšnja oblast? Sedaj odjemajo delavske knjižice onim revnim kmetom-proletarcem, ki imajo nekaj metrov kraških tal, kamenja in morda brinja.

Tako se ne bo rešilo vprašanje Tržaškega ozemlja. Taki ukrepi so krivični in predstavljajo višek nesramnosti. Kdor se od pičlih kraških tal ne more preživljati, ima polno pravico poiskati si zaposlitve drugje.

Po vseh demokratičnih deželah pa dobivajo kmetje vsakovrstne ugodnosti, da se dvigne splošno gospodarstvo in kmetijstvo. Toda vse jasno dokazuje, da tukajšnje sedanje oblasti tega nočejo razumeti, ker je vse njihovo delovanje nasprotno dvigu našega kmetijstva in gospodarstva. Skrajni čas je, da se krene na drugo pot, toda ne s takimi ukrepi kot sedaj.

Mezdni sporazum za vrtnarje

Na sedežu pokrajinske zveze vrtnarjev je bil pred dnevi podpisan sporazum med predstavniki sindikalnih organizacij, ki določa seznam plač za vse vrtnarje, uslužbene pri podjetjih za gojenje cvetlic, rastlin in sadnih dreves in za uslužbence v zasebnih vilah.

Objavljamo zaključke mezdnega sporazuma (prva številka pomeni osnovno mesečno plačo, druga dnevno draginjsko dokladо).

Stalni delavci		
Glavni vrtnar	8.000.—	520.
Vrtnar gojitelj	7.400.—	520.—
Pomožni delavec	6.425.—	520.—
Pomožni vrtnar	6.425.—	520.—
Vajenec, 16-17 let	3.615.—	374.—
Vajenec 14-16 let	2.620.—	312.—
Začasni delavci (plača za 1 uro)		
Glavni vrtnar	40.25	520.—
Vrtnar gojitelj	37.25	520.—
Pomožni vrtnar	33.50	520.—
Pomožni delavec	33.50	520.—
Navadni delavci		
Moški od 18-65 let	28.—	520.—
» 17-18 »	24.70	457.60
» 16-17 »	21.50	374.50
» 15-16 »	19.—	374.50
» 14-15 »	17.50	312.—
Žene od 18-60 »	20.60	468.—
» 16-18 »	19.—	390.—
» 14-16 »	15.65	327.—

Sklenitev normativnega sporazuma

za uslužbence spedicijskih podjetij in pomorskih agencij

Pred kratkim so se končala pogajanja za sklenitev normativne pogodbe za uslužbence spedicijskih podjetij in pomorskih agencij. S to pogodbo se je precej izboljšal položaj teh uslužbencev. Prinašamo kratek izvleček pogodbe, ki stopi v veljavo vzvratno s 1. julijem t. l.

Vsi uslužbenci dobe nakazilo «una tantum» in sicer uradniki I. kat. 7.000 lir, II kat. 6.000 lir, III a. 5.000 lir. III b. 3.000 lir in delavci 3.000 lir.

Delavci: Poleg tega so se delodajalci obvezali, da bodo dajali vzvratno od 1. maja t. l. vsak mesec predujem na račun dokončne določitve mezd.

Vozačem v mestu se zniža delovni čas od 60 na 54 ur na teden. Za izredno delo bodo računali odstotek od celotne plače z draginjsko doklado vred. Delavci, ki opravljajo neprenehoma več kot 8 ur nočnega dela, imajo pravico na pol dneva plačanega počitka.

Nato določa pogodba, kateri dnevi veljajo za praznike. Delavci, ki so zaposleni pri podjetju nad 15 let, dobe dvajset delovnih dni dopusta. Delavci, ki se poročijo dobe 12 dni. Za časa bolezni ohrani delavec svojo službo 7 mesecev in dobiva celotno plačo tri mesece. Če se delavcu pripeti nezgoda, mu ostane službeno mesto do njegovega kliničnega ozdravljenja ali pa do izjave o popolni nezmožnosti dela. Delavec dobi celotno plačo 7 mesecev. Zvišana je tudi odpravnina v primeru odpusta z dela. Delodajalci prispevajo s polovico stroški za delovno obleko. Noseče delavke dobe tri četrtine mezde za dobo treh mesecev pred porodom in šest tednov po porodu.

Uradniki: Delovni čas je bil znižan od 48 na 45 tedenskih ur. Tudi uradniki imajo pravico do pol dneva plačanega počitka, če opravljajo izredno nočno delo. Uradnik, ki so nameščeni pet let, ohranijo v primeru bolezni svoje službeno mesto 6 mesecev. Celo plačo dobe za dva meseca, ostale 4 mesece pa 50 odst. Od 5 do 15 let ohranijo svoje službeno mesto 9 mesecev in dobe celo plačo tri mesece, po 15 letih službe pa ohranijo svoje mesto 12 mesecev in dobe celotno plačo 4 mesece.

Stavka petrolejskih delavcev

Stavka petrolejskih delavcev, ki se že dolgo časa odločno bore za zagotovitev svojih pravic, še vedno v Italiji in v Trstu. Vsi delavci so strnjeni in stavka je popolna. Zaradi tega je že začel trpeti tudi avtomobilski prevoz v Trstu. Omejen je zlasti prevoz avto-taksijev in avtobusov.

Cepljenje kokoši

Mnogi kokošjerejci niso do sedaj razumeli pomena cepljenja proti raznim boleznim in so se posluževali večkrat zelo nevarnih in škodljivih sredstev.

Na našem ozemlju bodo začeli sedaj cepiti kokoši proti kokošji difteriji ali davici, da se tako uniči bolezen in prepreči njeno razširjenje. Zato vabimo kokošjerejce, naj dajo pocepiti vse svoje kokoši. Živinozdravniki bodo cepili v naslednjih krajih:

Trst — Veterinarski urad v ul. Colonia 24 in pri Krematoriju v Istrski ulici vsak dan od 8 do 9.30 ure.

Bazovica — vsako drugo soboto od 10 do 11 ure pri Zavodu za zdravljenje goveje jalovosti, gostilna Leban.

Prosek — pri bikorejcu Dolenc vsako drugo sredo od 10 do 11 ure.

Občina Milje — v Plavijah pri bikorejcu Eler Anton vsak ponedeljek od 15 do 17 ure.

Občina Dolina — v Mačkovljah pri bikorejcu Parovel Maks vsak torek od 15 do 17 ure. V Boljuncu pri bikorejcu Strajn Jože vsak petek od 15 do 17 ure.

Občina Zgonik — pri Zavodu za zdravljenje jalovosti, posest. Gruden, vsak petek od 10. do 12. ure.

Cepivo je brezplačno, kmetovalci bodo plačali samo delo živinozdravniku.

Z obsodbami ne bodo ustavili

(Nadaljevanje s 1. strani)

toženim delavcem. Odvetniki so opozorili sodišče, da je proglas št. 4 VU ukinil vse fašistične zakone v okviru gospodarstva, torej tudi omenjene člene, ki se jih je posluževal fašizem zato, da je v svoji gospodarski politiki zabranjeval stavke. Sodišče seveda ni soglašalo s tem. Naslednji dan je sodišče ukinilo sodni postopek proti tov. Daprettu, Zaccariji in Dagnelutu, katerim niso mogli dokazati, da so sodelovali pri stavkah. Kljub temu da je obrambą v celoti pobila vse dokaze v obtožnici, je sodišče obsodilo 14 tovarišev na 6 mesecev zapora z odgoditvijo in 16.000 lir globe. Tako so še enkrat potrdili, da so pri nas še vedno v veljavi fašistični zakoni. Končno so te delavce, kakor smo že omenili v začetku, še suspendirali z dela.

Na to izzivanje so delavci v ladjedelnicah CRDA odgovorili z zborovanji in po svojih predstavnikih izrazili ogorčenje zaradi odstranitve z dela članov tovarniških odborov. Delegacija delavcev iz ladjedelnic in predstavnik Zveze enotnih sindikatov so tudi odšli na urad za delo, kjer so govorili o štirih najvažnejših vprašanjih, to je: o prekinitvi delovanja tovarniških odborov v ladjedelnicah, o odpustu tov. Dapretta in Zaccarije, o odpustu tov. Moratta in o odpustu z dela 18 delavcev iz ladjedelnice Sv. Marka, ne da bi bil zato naveden kakršen koli vzrok.

Tečaj vrtnaric v Piranu

Bodoče otroške vrtnarice, ki so sedaj na tečaju v Piranu, bodo 31. t. m. zapustile tečaj do 15. septembra, da se nekoliko odpočijejo. Nato se bodo vrnile k učenju še za en mesec. Po končanem tečaju bodo napravile izpite ter dobile diplome, nakar bodo nastavljene po raznih otroških vrtcih, kjer se bodo s pomočjo starejših in izkušenih kolegic še učile in izpopolnjevale.

Skrb za zdrav naraščaj

V počitniške kolonije je odšlo 1160 otrok

Pred desetimi dnevi so šle prve skupine naših otrok v letošnje počistniške zdravstene kolonije v razne kraje Jugoslavije.

Iz Trsta jih je šlo 700 v Srbijo in Slovenijo, Kranj, Črnomelj, Postojna, St. Peter pri Novi Gorici in drugam. Sibki otroci so bili poslani v Bovec, kjer je primeren kraj in dober zrak.

Ko se bodo vrnili otroci prve skupine, v polovici prihodnjega meseca, bodo odšle druge skupine na enomesečno letovanje.

Za vse otroke iz Trsta skrbi Rdeči križ Tržaškega ozemlja.

Odsek za socialno skrbstvo v istrskem okrožju pa je poslal 460 otrok v Sv. Pavel, Smihel pri Novem mestu, na Stajersko in v Herpelje-Kozino.

Iz Slovenije pa je prišlo v Portorož 240 otrok, katere je poslalo ministrstvo za prosveto ljudske republike Slovenije.

Otroci so povsod pod dobrim vodstvom vzgojiteljev, tako se ni treba staršem prav nič bati. Domov že prihajajo pisma naših malčkov, ki se povsod počutijo prav dobro.

OBVESTILO KMETOVALCEM

Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Trstu sporoča svojim članom in odjemalcem, da ima v svojih prodajalnah v Trstu, ul. F. Mercadante 4 (poleg knjigarne Stoka) in v Miljah ul. Mazzini 1 na razpolago mlečno moko «Lattolo I.C.A.», ki je do sedaj niso mogli proizvajati zaradi pomanjkanja nekaterih važnih snovi. Istočasno vabi svoje člane, naj vnaprej naročijo lesene vinske posode in stroje, ker je zą te predmete potrebno delno predlačilo. Naročila sprejema tudi urad Kmetijske zadruge v Trstu, ul. U. Foscolo, št. 1 tel. 94-386.

ČEBELARJI so se sestali

Predzadnjo nedeljo je bil sestanek čebelarjev Tržaškega ozemlja. Na sestanku so pretresali mnoga vprašanja. Obravnavali so enotno ceno pristnega medu in določili sorazmerno nizko ceno 550 lir za kilogram. Sklenili so, da bo njih med prodajala Kmetijska zadruga. Zedinili so se tudi v tem, da se podaljša rok za pašo čebel, ki so jih poslali v Jugoslavijo. Razpravljali so tudi o raznih praktičnih strokovnih vprašanjih.

450 zrn in 4 klasi iz enega zrna

Tovariš Furlanič Anton iz Marežaną pri Kopru je lahko zadovoljen z letino. Iz enega zrna ozimnega štirivrstnega ječmena je zrastlo 9 velikih klasov, vsak ima po 50 in še več zdravih zrn.

Furlanič je ječmen požel, pa se kar čudi sedaj, iz korenin so namreč pognala štiri stebla, ki imajo že klasje in vse kaže da bodo dozoreli.

Če bi bilo vsako leto vsaj polovico letošnjega deževja, bi v Istri kmetje živeli kot gospodje, ker bi vsega dovolj pridelali.

Borba nemških sindikatov za enotnost delovnega ljudstva

V poslednjih letih so dosegli nemški sindikati zavidljive uspehe in postali važen činitelj za demokratično ureditev države. V sindikatih je včlanjenih okrog 9 milijonov delavcev in nameščencev.

Sindikalno gibanje se v posameznih conah razvija v različnih pogojih. V sovjetski coni priznavajo sindikalnemu gibanju vse pravice in mu dajejo vse možnosti za njegov razvoj. Sindikati sodelujejo pri kontroli proizvodnje, v samoupravi, vključujejo se v delo komisij za denacifikacijo in posvečajo veliko pozornost vzgoji delavcev v duhu demokracije. V popolnoma drugačnem položaju pa so sindikati zapadnih con Nemčije, v katerih živita dve tretjini vsega nemškega prebivalstva. Kljub temu pa je v tej coni je nekaj nad 4 milijone članov sindikatov, to je sorazmerno manj, kakor v sovjetski coni. Vzroki za to tiče v tem, da sindikati v zapadnih conah ne uživajo tistih pravic, kakršne imajo v sovjetski coni, ter jih ovirajo, kjer le morejo. To razliko med obema conama je ugotovila tudi komisija Svetovne sindikalne zveze, ki je dvakrat obiskala Nemčijo. Na zasedanju generalnega sveta Svetovne sindikalne zveze, ki je bilo junija lanskega leta v Pragi in ki so se ga udeležili tudi predstavniki nemških sindikatov, je bilo poudarjeno, da je osnovni pogoj za enotnost nemškega sindikalnega gibanja in združitev nemških sindikatov ne samo v conskem, ampak v vsem nemškem obsegu. Ta svet je med ostalim priporočil nemškim sindikatom, naj skličejo vsenemški sindikalni kongres, da bi bili nemški sindikati lahko po tem kongresu sprejeti v Svetovno sindikalno zvezo. Skoraj povsod so tudi v Nemčiji sprejeli sklepe o potrebi skorajšnjega sklicanja vsenemškega sindikalnega kongresa.

Težnja nemških delovnih ljudi po enotnosti je naletela na ogorčen odpor okupacijskih oblasti v zapadnih conah. Med tem ko je sovjetska vojaška uprava v Nemčiji v celoti odobrila program združitve nemških sindikatov, okupacijske oblasti zapadnih con stalno poskušajo, kako bi preprečile uresničenje tega programa. Poleg različnih upravnih ukrepov izkoriščajo zapadne oblasti tudi svojo agenturo v nemških sindikatih zapadnih con. To rušilno delo naperjeno proti nemškemu sindikalnemu gibanju vodi znani Irwing Brown, višji uradnik vlade ZDA, ki nastopa v vlogi evropskega predstavnika reakcionarne ameriške zveze dela. Na njegovo pobudo so v Stuttgartu odprli celo poseben nemški urad ameriške zveze dela. Ta urad razpolaga z ogromnimi sredstvi in lovi na svojo stran podkupljive sindikalne funkcionarje iz vrst stare nemške birokracije, tesno povezane s Schumacherjevimi pristaši.

Ob podpori oblasti ovirajo desni socialdemokrati na vse mogoče načine borbo delovnega ljudstva. Na vse načine skušajo dokazati, da je enotnost nemških sindikatov nemogoča stvar. Na neki konferenci v Draždanih so ti gospodje izjavili, da ne morejo sprejeti nobenih sklepov, ker niso navzoči delegati iz francoske cone. Voditelji sindikatov biconije so tudi odklonili, da bi prisostvovali letošnjemu majskemu zasedanju izvršnega odbora Svetovne sindikalne zveze v Rimu, ki je ponovno pretresala vprašanje sindikatov v Nemčiji v upanju, da bodo morali zaradi njihove odsotnosti preložiti razpravljanje o tem izredno važnem vprašanju, kar pa se jim ni posrečilo.

Delovno ljudstvo zapadnih con vedno bolj obsoja politiko angloameriških oblasti, ki prepuščajo znanim hitlerijancem vodilne položaje v upravi in nočejo izvesti agrarne reforme, ampak nasprotno celo dovoljujejo, da nemški inozemski monopolisti bogatijo na račun delovnega ljudstva. Takšna politika je privedla do pomanjkanja in popolnega osiromašenja delovnih ljudi ter izzvala val novih stavkovnih gibanj delavcev in nameščencev v zapadnih conah.

Drug prepričljiv dokaz, da stara nemška sindikalna birokracija čedalje bolj izgublja svoj vpliv v množicah, so pokazale volitve delegatov za tretjo konferenco zveze svobodnih sindikatov Berlina. Tako imenovana «neodvisna sindikalna opozicija», ki jo vodijo desni socialdemokrati, je doživela na volitvah poraz. Dobila je komaj nekaj več kakor 1 četrtino vseh glasov. Velika večina delovnega ljudstva ne le s sovjetskega ampak tudi z zapadnega področja Berlina je glasovala za enotnost in proti politiki razbijanja Nemčije in delavskega razreda. Zaradi tega so se voditelji opozicije odločili, da demonstrativno zapustijo to konferenco. Za takšen korak so se morali odločiti zato, ker so tako zahtevali njihovi gospodarji ,ki so že na londonski konferenci sprejeli sklep o razcepitvi Nemčije, in ker bi ti sovražniki miru in demokracije ob enotnosti nemških sindikatov ne mogli spremeniti Nemčije v vojaško bazo bloka imperialističnih držav. Toda ti voditelji bodo naleteli na vedno bolj rastočo zavest nemškega delavskega razreda, ki hoče enotno in demokratično urejeno Nemčijo.

Od čedaškega pristana do proseških „pašnjev“

Kaj potrebujejo na Kontovelju - Težave delavcev in kmetov

Po obilnem deževju in slabem vremenu se je zopet prikazalo sonce. Iz mesta se lepo vidi v čistem zraku ves traški greben, ki se strmo dviga od Devina do Rojana. Sop hišic kljubuje burji in strmini, zdi se ti, da se bo vse skupaj zrušilo v morje. Tržačanom je vedno pred očmi ta vasica nad zalivom. Iz starih hiš pa štejejo domačini, ki so bili nekdaj sami ribiči, koliko je ladij v tržaškem pristanišču.

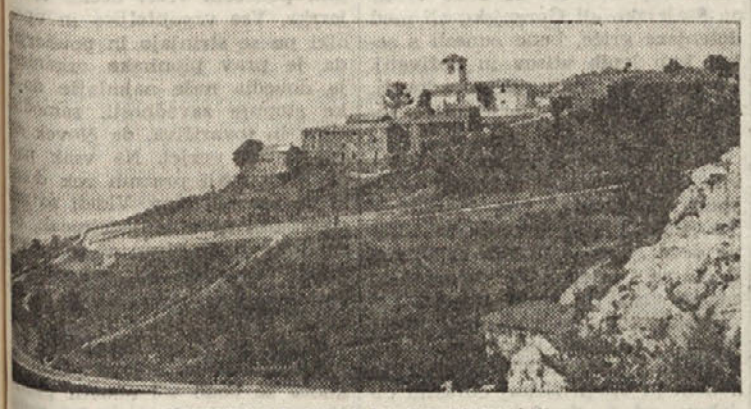

KONTOVELJ, STRAŽA OB JADRANU

Kontovelj je prava opazovalnica; pravijo, da je v starih časih od tu kel tamkajšnji graščak jadrnice, ki so plule tam mimoš Od daleč se zdi ta naša obalna vas nekam majhna, pa ima vendar tisoč prebivalcev. Prvo naselje je bilo tam, kjer pravijo sedaj domačini «v starcelah», nato pri Regentah in ob hribu vedno bolj gori proti Proseku.

Prvi naseljenci so se bavili največ z ribolovom, nato tudi s kmetijstvom. Sedaj pa je ribičev še 15. večjih kmetov 5, nekaj družin pa si pomaga nekoliko z zemljo in z drugim. Cvetlice za tržaški trg goji 10 družin, ostali so pa delavci po tržaških tovarnah ali manjših podjetjih. Ker ni več toliko dela na cestah, je sedaj v vasi le 40 nezaposlenih.

«Če bi šla oblast na roko, bi se delalo. Bolj bi delali, če bi bili gotovi, da bo jutri za v lonec». Tako pravi domačin. Bil je delavec, pa nima več dela. Sedaj se je še bolj oprijel male kmetije. Zveplal je trte; odložil je brodje, ko sem prišel mimo in sedaj mi pripoveduje marsikaj zanimivega iz svoje vasi.

Prej gozd, zdaj niti suhe veje

«Vidiš, pred leti so imeli naši dejle gozd, po domače pravimo «veliki borovci» in «vejna». Imeli so vsi svoje parcele, ko je bila potreba so se obrali župan in desetarji, se pogovorili in razdelili vaščanom drva za kurjavo. Zdaj pa ni več tako. Gozd je padel v roke tržaške občine, ki se za nas ne zmeni».

V vasi je velika kriza za drva. Lani je bilo v tem gozdu nad 500 suhih dreves. Ko so delali novo cesto, so porušili tudi mnogo borovcev. Poleg tega je tudi mnogo suhih vej, ki bi gospodinjam prav dobro prišle za kurjavo. Domačini so za to zaprosili občino, pa so ostali praznih rok.

Problem kuriva je zelo pereč po vseh kraških vaseh, posebno pa v okolici Trsta. In vendar so bili nekdaj gozdovi tudi tod. Toda iz enega ali drugega razloga so izginili. Sedaj so začeli nekoliko pogozdovati tudi na Kontovelju. Nasadili so 300 orehov, 200 brestov in 100 lip. Nekaj je že, toda še vse premalo. Lahko bi posadili mnogo več orehov in še drugega drevja.

Delavci potrebujejo svoj avtobus

Na Kontovelju, Proseku in Gabrovici je mnogo delavcev, žensk, uradnikov in dijakov, ki hodijo vsak dan v Trst. Samo iz Kontovelja jih 150 dnevno, iz vseh treh vasi pa nad 500. Hoditi morajo do Barkovelj, ali na postajo, ki je oddaljena, ali pa z avtobusom, ki je premajhen in predrag za delavca ali žensko, ki gre v Trst, da se preživi. Potrebno je, da občina dodeli poseben avtobus samo za delavce, uradnike in dijake, ki bi vozil zjutraj v Trst, zvečer pa domov. Delavci bi mnogo prihranili na denarju in času.

Kontoveljske hiše so stisnjene druga ob drugo, vmes pa so ozke ulice. Občina bi napravila svojo dolžnost, če bi izgradila nekaj javnih stranišč eno kopališče, pralnico in dve napajališči za živino. Domačini so za to zaprosili že lani, zdi se pa, da je Trst zelo, zelo daleč in ima gospoda na občini preslab spomin in razumevanje za potrebe naših vasi.

Zaklad iščejo

Glavne ceste so dobre, toda poljske so kar obupne, tako da morajo kmetje marsikdaj nositi vse na ramenih. Tudi za občinske ceste se nihče ne zmeni. Š

Med vojno je eksplodirala municija in raznesla «Goli vrh». Sedaj kopljejo in iščejo zaklad, ki so ga baje Nemci med vojno tam zakopali.

Takoj za Kontoveljem je Prosek. Tujcu se zdi vse ena sama velika vas ali trg. Pa je vendar nekaj razlike v običajih, govorici in značaju obeh sosedov. Prosečani očitajo Kontoveljcem, da so preveč bahavi in oponašajo njihovo govorico. Pred desetletji so se grdo gledali, otroci so se kamenjali, ko so šli iz šole. Fantje pa so se radi poprijeli za vsako malenkost; tudi to je izginilo, vaščani se sedaj prav dobro razumejo.

Na Proseku bi lahko bilo več vina in olja

Prosek je precej večji kot Kontovelj saj ima skoraj dva tisoč prebivalcev in 335 hiš. Tu je bolj razvito kmetijstvo, posebno vinogradništvo. «Prosekar» je dobro znan v Trstu in drugod. Škoda je le, da ga ni več in da ni tipozirano. Na Proseku pridela 1200 hl. Najbolj uspeva mehka in trda malvazija. Malvazija pa, ki so jo prinesli iz Ronkov se ni dobro izkazala, ker postane vino čez nekaj mesecev kislo.

Lahko bi bilo na Proseku več vina, več sadja, če ne bi ljudje zapuščali zemljo. Marsikdo, ki gleda od daleč, pravi, da ne more nič rasti, ker je sam kamen. Toda to ni res, ker na obalni strani, na bregu, so lepe njivice, druga nad drugo. Domačini jim pravijo «pašnji», in niso obdelane. Trava raste in robida se je razrastla tam, kjer so bile pred leti lepe trte in oljke.

Zanemarjeni „pašnji“

«Zapuščajo zemljo, ker se jim zdi pretežko delo. Se bojijo sonca, zato iščejo zaposlitve v mestu». Tonko, krepak fant, ves ožgan od sonca, mi ponudi kozarec čistega Prosekarja in pravi koliko zemlje je neobdelane. «Če bi samo fige posadili, se bi izplačalo, ali grah ali oljke».

«Pod strani» so bili pred leti lepi vinogradi in oljke, zdaj je zapuščeno. Samo tu je nad 120 tisoč m.2 plodne zemlje neobdelane. Njivice na bregu, dolge po 40 - 50 m, široke po 15 m, so neobdelane. In zemlje je dovolj in je dobra. Le pridnih rok manjka.

Oljhe sekajo

Tudi oljk je bilo mnogo svojčas. V vasi imajo še torkljo, pa ne služi več. Le Pepi Husljov pridela še nekaj olja, drugi pa lomijo še ostalo drevje in izkopljejo čok za ogenj. Oljke ne obrodijo več, ker so zapuščene.

Na bregu ob obali bi lahko uspeval ves božji dar. Tam je sončna lega, v zavetju, zgoraj pa bi lahko napeljali vodovod iz Sv. Križa, tako da bi lahko», ki šteje nad 200 članov. Najboljbi se bolj izplačalo; prvo sadje, povrtnino, zelenjavo, oljke, trte, cvetlice itd. Če bi oblast šla na roko in pomagala, bi tu postal pravi raj. Domačini bi se lahko specializirali za razne kulture, kakor n.pr. za cvetlice, tako da bi skoraj krili potrebe Trsta.

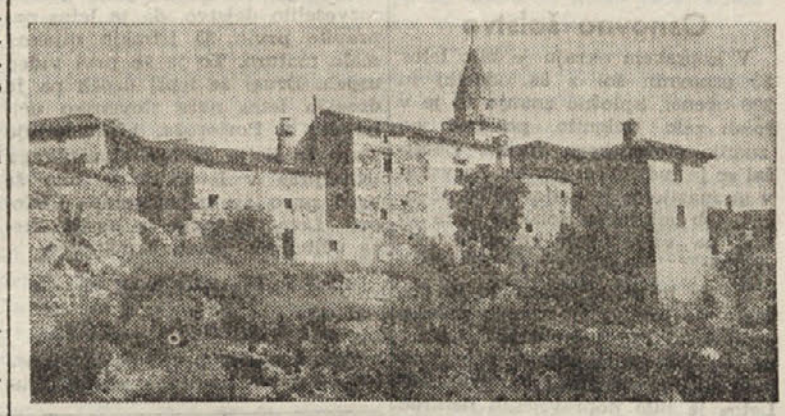

ZNACILEN KOTICEK PROSEKA

Pred leti ni bilo tako. Toda po prvi svetovni vojni, ko so naraščali davki in je nastajala kriza, so se ljudje naveličali in izgubili veselje do zemlje.

Prosvetno življenje

Prosečani in Kontoveljci imajo skupno svoje prosvetno društvo «Vojko», ki šteje nad 200 članov. Najboši so pevski zbor, godba in mladinski pevski zbor, ki ga vodi Zdravko Kante. Knjižnica je vedno dobro obiskovana, tako tudi čitalnica. Dramatski odsek je nekoliko zaostal, ker so odšli nekateri člani, pa se zopet spravlja na noge z novim naraščajem. Orkester vedno sodeluje pri prireditvah. Sami domačini so obnovili dvorano, podaljšali in popravili oder in galerijo, da je sedaj prav lepo. Zadnje čase pa se je začela dobro razvijati tudi fizkultura.

Na Proseku imajo svoje nogometno društvo «Primorje» s 180 člani. Člani so vsi požrtvovalni, le nekoliko več discipline bi bilo treba. Društvo vodi Bukovec Jože, ki se zares zanima za svoje delo. Njegova je tudi zasluga, da dobro napredujejo. Letos so si napravili novo igrišče, ki pa ga bo treba še izpopolniti.

O zapuščeni zemlji in kaj bi bilo treba ukreniti, da se to stanje popravi, bomo še obširneje pisali.

Drva v vreči

Stari kmet žene s paše nekaj krav in nese polno vrečo na rami. «Kaj pa nesete očka?»

«Drva, moj dragi, drva za ogenj».

Pasel je krave in spotoma nabral suhe čoke in veje in jih nese, domov da bo mati z njimi skuhala. Drv ni, elektrika pa je predraga.

«Krave pa so dobro rejene».

«Za mleko so, morajo biti rejene, da imajo mleka. In vozit ne smejo. Na Proseku še ni bila nobena krava vpležena. To se ne sme, ker bi izgubila mleko».

Prav imajo, če je za mleko ni za vprego. Zato lahko še nosijo mleko v Trst, ker znajo očuvati živino. Letos pa bo še boljše, ker je dovolj krme.

Vrnem se preko Kontovelja. Cesta se vije kot kača med skalovjem in trtami do Čedaškega pristana. Krasen je razgled od tod; morje, tam ob strani Trst in obris istrske obale.

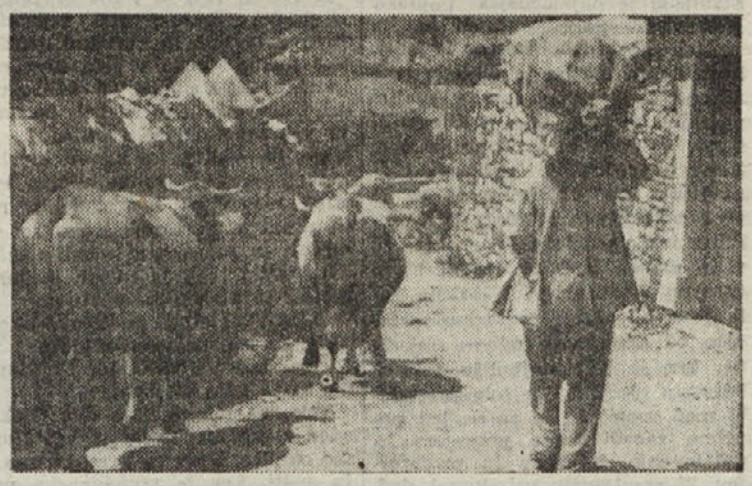

KRAVE JE NAPASEL IN NABRAL DRVA ZA KURJAVO

Ciril Kosmač

KRUH

Skoraj vsak teden trdno sklenem, da bom «neusmiljeno garal», ter se po kosilu in večerji z naravnost obsedovanja vrednim premagovanjem vračam domov. Doma obujem copate, sedem takoj k mizi in z velikim ogonom natipkam pol strani. Potem se navdušim nad posrečenim odstavom — in sam ne vem kdaj prekrižam roke na hrbtu ter se začnem sprehajati od stene do stene kakor jetnik v svoji celici. Kadim cigareto za cigareto in «neusmiljeno garam: «pišem novele, povesti in romane, žanjem uspehe in potujem v tujino. Ko preneham s tem sladkim garanjem, je v sobi že večer in na mizi samo do polovice popita ena stran. Ta usodna navada mi je ostala iz jetniških dni. Kadar se hočem pred sabo opravičujem zaradi časa, ki ga tako izgubljam, imenujem te opojne in brezplodne sanjarije «notranje duševno delo».

Iz takega «neusmiljenega notranjega duševnega dela» me je prročega in soparnega popoldneva v preteklem tednu iztrgala gospodinja iz sosednje hiše. Zagnala je tak vrišč, da sem pomolil glavo skozi ono in se pozanimal za vzrok njene svete jeze. Cokata soseda je stala v široki, rožasti jutranji halji na kamnitni ploščadi pred vrežnimi vrati, krilila s kratkimi, belitimi rokami in neusmiljeno hrešćala; bila je podobna dobro pitani gosi, ki se je preplašila in se zaman trudi, da bi s šibkimi perutmi dvignila s tal svoje težko telo in odletela. Ko me je zagledala, se je zakadila vame in z zasopljenim glasom ogorčeno izjavila:

«Pomislite gospod, samo pomislite: kruha ne mara! Kruh ni vse, je rekel. Kaj pa je vse, ,bi rada vedela. Kar oglejte si ga, barona baronastega. Kaj bi pa prav za prav rad? Pečeno piško, hišo, avtomobil, letalo?»

«Baron baronasti» je bil visok, slabo oblečen mož zahajajočih let, ki se je s svojim širokim, globoko upognjenim hrbtom naslanjal na vrtno ograjo. Stal je tam kakor nedolžen tujec, ki ga je pot povsem po naključju prinesla mimo in zdaj iz samega dolgočasja in brezdelja opazuje razburjeno žensko. Na njegovem podolgovatem, izpitem obrazu, ki je bil skoraj do oči poraščen s kakimi dva centimetra dolgimi sivimi ščetinami, ni bilo niti sence zadrege, presenečenja ali začudenja. Njegove oči, ki so bile zakopane globoko pod čopastimi obrvmi, so gledale mirno in ravnodušno. Samo ozke brezkrvne ustnice so se mu krivile v komaj zaznaven smehljaj — in prav tisti smehljaj je dokaj jasno pričal, da mora biti «baron baronasti» bogato založen s podobnimi srečanji ter da bi ga nemara lahko celo osumili, da nalašč prireja po predmestjih podobne brezplačne predstave v zabavo sebi in drugim.

«Poglejte gospod, saj kruha mi res ne manjka», se je okrenil k meni in potresel precejšnjo vrečo, ki je bila napolnjena s kosi raznovrstnega kruha.

«Toda od samega suhega kruha tudi ne morem živeti. Kamor koli pridem: kruh in spet kruh. Že teden dni uživam samo kruh in vodo. Saj nisem arestant. V želodcu me žge in zgaga me peče. In če kaj bleknem, je brž ogenj v strehi. Razsajajo, skačejo in otepajo z rokami, kakor bi hotele odfrčati. Samo poglejte jo. Pa nikar ne mislite, da je prva. Že tretja je danes. In vse poslušam do konca: dan hitreje mine, pa še naučim se marsikaj».

«No, zdaj ga slišite na svoja ušesa», je povzela gospodinja in njena ogorčenost se je še stopnjevala. «Kruh, suh kruh, kruh in voda, kruh ni vse! Seveda ni, božja beseda je več. Pa vendar, kakšno govorjenje je to, bi rada vedela? To je brezbožnost! Ali je to sploh kakšen berač? Razbojnik, boljševik, pa ne berač. Mar misli, da živimo od pečenih golobov?,

«Od božje besede», je «baron baronasti» polglasno pripomnil.

«Mar nas nikdar ne peče zgaga? je nadaljevala gospodinja.

«Da zgaga, to je pa hudič», je z resnim, zaskrbljenim obrazom glasno vzkliknil berač.

«Kaj!» je zavpila gospodinja in švignila z rokami po zraku, kakor bi lovila primerno psovko. Ker je očividno ni našla, se je okrenila k meni, sklenila roke in skoraj proseče rekla:

«Napišite, lepo vas prosim, napišite, kako pokvarjen je danes svet! Slabi časi? Kakšni slabi časi, saj že berači zaničujejo kruh. Včasih je berač prišel, postal na cesti pred hišo, še ograje se ni dotaknil, se odkril, prekrižal, odmolil očenaš, prejel kos kruha in odšel poln hvaležnosti. Človek ga je z veseljem gledal. Kakšna vdanost! Danes pa pride kakor davkar z računom: izbira, zahteva, da o hvaležnosti in molitvi sploh ne govorim. Kam gremo, saj še berači ne verjamejo več v boga. Požvižgam se, pravi. Ali ste že kaj takega slišali? Požvižga se psu. Kajpak, in potem razpravlja o krivici in enakosti. Saj vse to vodi naravnost v revolucijo. Vse življenje sem garala, zgradila sem hišo z božjo pomočjo, vsak mesec dam za mašo v dober namen in se ne mešan v politiko, čeprav je moj mož policijski stražnik in moj stric dekan. Ta tu pa trobezlja o političnem preobratu, o spoznanju, ki prihaja med navadne ljudi, o trpljenju in o nekem dozorevanju množic, trdi, da je v očenašu nalašč pisano «daj nam danes naš vsakdanji kruh», da bi ljudje ne zahtevali kaj boljšega. Kakšno spoznanje je to? Na smrt bi se pripravljal, starina, pa ne dražil poštenih ljudi s svojimi krivimi nauki».

«Nikar se tako ne ženite, saj vas lahko še kap zadene, ker ste od božje besede in zgage preveč rejeni», je mirno dejal berač.

«Kap, kap, kakšna kap!» je izbruhnila gospodinja, toda «baron baronasti» se ni več menil za njene izbruhe. Stopil je k mojemu oknu in me prosil za cigaretni pa-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Ob zaključku šolskega leta v Istri

Po koprskih ulicah in v Portorožu ni več toliko veselega razpoloženja in petja naših dijakov. Počitnice so, učilnice so se zaprle za nekaj mesecev. Dijaki so prijeli sedaj za krampe in lopate, da pomagajo graditi jugoslovanski mladini novo vele-cesto Zagreb-Beograd. Tudi učitelji in profesorji so odšli, eni na tečaje, drugi v počitniške kolonije. Na prosvetnem odseku pa zbirajo in urejujejo podatke in statistiko ter delajo že načrte za prihodnje šolsko leto. Uspehi letošnjega leta dokazujejo, da se je naše šolstvo v Istri normaliziralo in da je skoraj že doseglo predvojno višino, kljub temu da je bilo prej popolnoma na tleh.

Osnovno šolstvo

V koprskem okraju je bilo letos 25 osnovnih šol z 88 oddelki in 200 učenci. Splošno znanje se je v šolah zelo dvignilo, posebno pa znanje slovenskega jezika. Zboljšal se je tudi obisk pouka. Za vstop v gimnazijo se je prijavilo 80 učencev. Ob zaključku šolskega leta so bile na vseh šolah kulturne prireditve.

Da se je nekaj napravilo in doseglo, je predvsem zasluga našega požrtvovalnega učiteljstva. Oblast pa je od svoje strani pomagala z ureditvijo in gradnjo novih šol. Letos je bilo popravljenih namreč 12 osnovnih šol, na novo pa so bile zgrajene tri.

Kritizirati pa je treba tiste starše, ki nimajo še toliko ljubezni do svojih otrok in jih ne pošiljajo redno v šolo. Starši bi tudi morali stalno slediti napredku šole in se zanimati za vzgojo svojih otrok. Zato bi morali biti ponekod roditeljski sveti bolj aktivni.

Uspehi in prvi sadovi srednjih šol

Srednje šole so kovačnice naših bodočih vodilnih in strokovnih kadrov. Napredek teh šol mora biti pri srcu vsakemu Istranu.

V letošnjem šolskem letu je obiskovalo srednje šole 471 dijakov, ki jih je poučevalo 50 profesorjev. Številčno je najmočnejša koprska gimnazija. Šolski uspeh se je na teh šolah izboljšal za 17 odst. Koprska gimnazija je dosegla lepe uspehe tudi izven šole s svojim pevskim zborom, tako v Sloveniji kakor v Trstu in v Kopru samen. Velik napredek je pokazala tudi navtična šola v Piranu, ki se je pred zaključkom šolskega leta preselila iz Semedele v Piran, kjer so v ta namen lepo preuredili bivšo kasarno financarjev. Navtična šola je dobila letos prehodno zastavico od Okrožnega odbora mladine, ker je bila najboljša šola v istrskem okrožju. Ta šola prednjači med vsemi in je za vzgled posebno zaradi tesne povezave in sodelovanja gojencev in profesorjev, ki res tvorijo vsi skupaj složno celoto in gojijo pravi tovariški duh v tekmovanju za skupen napredek. Tu se vzgajajo naši bodoči kapetani dolge plovbe.

Od vseh dijakov vseh srednjih šol jih je uspešno izdelalo komaj 71%, ostali pa bodo morali polagati ponavljalne izpite v jeseni. V srednjih šolah se povsod zahteva vedno več znanja, ocenjevanje pa postaja vedno strožje.

Disciplina je bila po vseh šolah dobra, lahko rečemo vzorna, disciplinskih prestopkov skoraj ni bilo. Največ zaslug ima pri vsem tem mladinska organizacija, ki pomaga vzgajati dijake in jim nudi vsestransko pomoč pri učenju. Materialno pomoč pa nudi revnim dijakom zlasti dijaška matica, ki skrbi za vzdrževanje dijaških domov s pomočjo ljudske oblasti.

Vsakega Istrana bo prav gotovo razveselilo dejstvo, da je letos napravilo prvih 55 istrskih dijakov malo maturo. To je že prvi viden uspeh. Drugi še lepši uspeh pa je doseglo letos naše slovensko učiteljišče v Portorožu, ki nadaljuje staro tradicijo prvega slovenskega učiteljišča v Istri, ki je bilo še pred prvo svetovno vojno v Kopru. Letos je izšlo iz portoroškega učiteljišča prvih 8 učiteljev.

Usmeritev in izbira poklicev

Mala matura; prve še majhne, toda vendar nadležne skrbi dijakov. Pred izpiti strah, kako bo šlo, po izpitih pa vprašanje kam naj grem? To muči vsakega maturanta, posebno kadar je mnogo poti na izbiro. Svoj čas je bilo bolj enostavno, za «škrica» ali uradnika, za učitelja ali duhovnika.

Na koprski gimnaziji je uspešno napravilo malo maturo 50 dijakov, 5 jih bo ponavljalo nekatere izpite v jeseni. V portoroški gimnaziji jih je izdelalo 5, ponavljalne izpite bosta delala dva.

Ob koncu leta so mali maturanti imeli sestanek in so razpravljali o usmeritvi ter izbiri poklicev. Iz koprske gimnazije jih bo 25 študiralo naprej v višji gimnaziji, 7 gojencev bo šlo na učiteljišče, dva na navtično šolo, 18 pa na enoletno trgovsko šolo, ki bo ustanovljena v Kopru.

Da imajo naše šole v Istri vedno ugled med ljudstvom, nam dokazuje dejstvo, da se za te šole javlja tudi mnogo dijakov iz tržaške okolice in iz Trsta samega. Starši sami in dijaki vidijo veliko razliko v vzgoji in vsebini pouka v Trstu in v coni B.

Vsem je v tolažbo in v vzpodbudo ugotovitev, da se naša dijaška mladina popolnoma zaveda svojih dolžnosti in nalog, ki jo čakajo ter se zato marljivo pripravlja.

PRIJETNO JE V MORJU

MLADI GOSTJE V PORTOROŽU

uživajo lepoto morja in si krepe svoje zdravje

Ko je le količkaj sonca, nastane na portoroški plaži in ob obali cel živžav in veselo razpoloženje kakor v najlepši predvojni sezoni. Ob morju, na pesku in v morju kar mrgoli, toliko je kopalcev. In vendar ni kakor v tistih časih, ko so si tod pekli debele trebune sami bogataši in zapravljali denar, ki so jim ga delavci zaslužili.

Vila «Sv. Lovrenc». Lepa zgradba, krasen zrak in gozdič nad cesto in obalo. Tu so se zapravljali milijoni v igri in strasti. In sedaj?

Iz raznih vasi in trgov Slovenije je prišlo sem nad 106 bolehnih otrok delavskih in kmečkih družin. Ves mesec bodo v tem krasnem kotičku naše obale, da se razvedrijo, okrepčajo in še bolj spoznajo vso lepoto naše zemlje.

Da jih vidite, ko so ob morju! Mnogi, skoraj velika večina teh otrok, niso videli morja, dokler niso prišli v Portorož. Kako so ga gledali in se ga niso mogli nagledati. Tako lepo je morje in tako veliko, prostrano in vabljivo.

«Nisem verjel, da je tako veliko».

«Nisi videl na zemljevidu?»

«Kaj boš pa videl na zemljevidu, ki je tako majhen!»

Tako se pogovarjata dva dečka, eden z Jesenic, drugi iz Ljubljanske okolice. Prav za prav bi morala spati, ker je popoldanska ura počitka, pa se jima ne da. Oči nočejo zlesti skupaj. Lepo je ležati na postelji in gledati skozi okno naravnost na morje ter kramljati, čeprav to ni pogodu ravnateljici Pokara jih, pa se kmalu oglasi Slavko iz Celja: «Tovarišica, prosim, za enkrat oprostite».

Tovarišica dr. Sabina Praprotvik je upravnik zdravstvene kolonije in zdravnica obenem. Mimogrede mi da nekaj podatkov o koloniji in otrocih. Vsi so zelo pridni, veseli in zadovoljni, dobre volje jim ne primanjkuje nikdar. Če niso v vodi, se igrajo na pesku, ali v parku, rišejo in prepevajo. Najbolj pa jim je težko spati po kosilu. Tega niso bili navajeni. Toda discipline se je treba držati, prišli so, da se okrepčajo in zredijo.

Zjutraj vstanejo ob 7. uri. pospravijo postelje, nato je zbor in raport, zajtrk, kulturna ura, kopanje ali sprehod, kosilo, počitek, sončenje in kopanje, večerja, ob 8 uri zvečer pa je že tišina in vse zaspi.

Za dobro in obilno hrano skrbi kuharica, ki je prišla z njimi iz Ljubljane, da jim bo kuhala po njihovem okusu. Dve pedagoški vodji, poklicni učiteljici, skrbita za vzgojo, trije vodiči pa za red in disciplino. V tem domu so le dečki od 6. do 14. leta, prihodnji mesec pa pridejo na vrsto deklice.

Ob vhodu v vilo zagledaš stenčas, ki je z dneva v dan lepši in bogatejši. Vudler Borivoj, mlad dijak, ga je lepo okrasil in narisal, čeprav ima desno roko vso pokvarjeno od granate. Narisal ga je z levo roko, na kateri ima le nekaj zdravih prstov. Ko se bodo vrnili na Stajersko ali Gorenjsko ali med dolenjske griče, bodo odnesli s seboj kup lepih vtisov in doživetij. To ti bodo znali pripovedovati, kaj so vse videli, morje, oljke soline.

Pa ni vse to samo zanje. Blizu vile «Sv. Lovrenc», nekaj korakov spodaj je namreč vila «Virginia». Tu je počitniška kolonija za zdravo deco. Vseh je tu 132, ostali bodo le za tri tedne, da dajo potem mesto drugi in tretji izmeni. Počitniško kolonijo vodi tov. Rutar Stane, kateremu pomagajo 4 pedagoški vodje, zaščitna sestra, ekonom in drugi. Nekaj odraslih dijakov, od 6. do 8. gimnazije pa vodi skupine, skrbi za red, bralne grupe, sten-čas in za prosvetno delo, ki je precej živahno. Pod vodstvom učiteljic, ki so tudi prišle iz Slovenije, so se naučili že 5 novih pesmi in se pripravljajo za zaključni nastop. Dopisujejo tudi v časopise in v druge kolonije. Pred koncem pa bodo imeli nekaj predavanj o pomorstvu in morju.

Hrana v obeh kolonijah je obilna in dobra; vsak dan imajo meso in sadje. Vse to in počitek zelo ugodno vpliva na otroke, ki so se že popravili. Novemu podnebju, kraju in morju so se takoj privadili. Čeprav so iz različnih krajev iz vse Slovenije, se medsebojno prav lepo razumejo. Disciplinskih prestopkov sploh ni, vsi so kot bratje.

«Saj smo pionirji», mi reče z nekim ponosom vesel dečko iz Stajerske. Vse vzgojiteljice in upravniki pa se strinjajo in poudarjajo, da je prav pionirska organizacija dovedla naše najmlajše do take stopnje zavednosti, samodiscipline in tovarištva, da človek skoraj ne bi verjel. Na vsak način ne bodo odšli praznih rok domov in ne praznih glav. Videli so marsikaj, bili so v ladjedelnicah, obiskali so stari Piran v solinah so videli na lastne oči, kako se pridela sol, videli so oljke in palme. In morje!

Morje, to je pa nekaj!

«Vsak dan jih splava nekaj. Do konca se bodo vsi naučili plavati. Mnogi niso imeli do sedaj prilike ali možnosti, ker so oddaljeni od jezer in rek. V morju pa se je laže učiti plavati kot v deroči in nevarni reki. Tudi Milko z Bleda se je naučil plavati v Portorožu, čeprav že deset let živi pri jezeru. Zdaj bo lahko ponosen, ko se bo vrnil domov k mamici.

Pa ne bo prišel praznih rok domov, ne on in ne drugi.

«Da jih vidiš, kako strastno nabirajo školjke, kakor da bi nabiral bisere in razne kamne. Za mamico pa so si že vsi nabrali lovorjevih vejic». Vzgojiteljica se smeje ko mi to pripoveduje. Zavonjalo bo po ljubljanskem kolodvoru, ko se bodo vrnili vsi ogorelih, polnih lic, s školjkami in šopi lovorjevih vejic. Ta rastejo kot grmovje, gori pa mora mamica kupiti vejice na trgu. To so ti dečki, kaj ne?

V Kopru marljivo rušijo bivšo kaznilnico, kjer je posebno v zadnjih letih vojne trpelo na stotine naših ljudi. Kjer je bila prej koprska Bastilija bodo sezidali na novo krasno šolo za koprsko deco.

KRUH

(Nadaljevanje s 3. strani)

pirček. Obrnil je žepe, stresel prah v žuljavo dlan, si zvil cigareto, jo prižgal in se spet naslonil na ograjo. Puhal je modrikast dim za vetrom, zvijal ustnice, skušal delati kolobarje ter se rahlo nasmehnil, kadar se mu je posrečilo.

Soseda je še naprej pridigala o kapi, o hvaležnosti in vesoljni pokvarjenosti. Med drugim je tudi povedala, da jaz kajpak držim z beracem, ker sam nič nimam, «Baron baronasti» pa je tu pa tam kaj malega pripomnil, da bi se predstava prenaglo ne končala.

Nasmehnil sem se in stopil od okna. Zvil sem si cigareto, prekrižal roke na hrbtu in se spet odpravil na sprehod od stene do stene. Zdaj se nisem več zatopil v «notranje duševno delo», pač pa sem res razmišljal.

Kaj pa je prav za prav kruh? Nekaj čisto navadnega in preprostega: iz pšenične ali druge moke zgneteno, skvašeno, v različne oblike razrezano in v peči pečeno testo. Poznam bel in črn kruh. Bel je pekovski, ki mu pri nas kmetje in delavci pravijo sapa, ker nič ne zaleže, ali pa pečen doma in dobro podprt z maslom, jajci in mlekom, da se kar topi v ustih. Črn kruh je lahko ržen, ki je precej drag in v časteh tudi pri nekateri gospodi, ker pravijo, da je zdrav; ovsen, ki se s svojimi resami otrokom zatika v grlu, da morejo kajkrat celo bruhati, ter koruzen, s katerim sem se na kmetih največkrat srečal. Kadar ga je mama vsajala v peč, je vsak hlebec posebej prekrižala in rekla: «Bog in sveti duh naj ga dvigneta». Toda bog in sveti duh sta ga vselej stlačila, da je bil komaj dva prsta visok. Ta kruh je bil dva dni čudovito svež in sladak, potem pa je otrdel kakor kamen in če ga je jedel stari oče, je točil sline in tožil, da ga peče zgaga.

Kruh, ki ga je meni rezalo življenje, je bil najrazličnejših vrst in po navadi tudi skop in grenak, da sem lahko taval po cestah, zalival grižljaje s solzami, preklinjal in razmišljal. Toda v najhujših urah sem se v mislih vselej vrnil v svojo vas; ustavil sem se sredi poti, se zravnal, se nasmehnil in si rekel:

Ah kaj, kruh tudi ni vse. Okouinokou je ob kruhu celo umrl. kakor pravijo pri nas».

Spomladi leta 1919 se je pojavil v naši vasi čokat, širokopleč, bradat možakar, oblečen v še dokaj dobro ohranjeno vojaško obleko in z majhnim, lastovičjemu gnezdu podobnim oprtnikom na tršatem hrbtu. Mož je zelo malo zahajal med ljudi. Le redkokdaj ga je kdo srečal na kolniku med njivami in travniki. V vas pa je prišel samo vsak teden enkrat in še takrat se je vedel zelo bojazljivo in previdno. Počasi in neslišno je odprl vrata v trgovino, jih zaprl za sabo brez najmanjšega šuma in se s hrbtom naslonil nanje, kakor bi se bal, da bi ga kdo napadel iz zasede. Potem je preplašeno švignil z velikimi črnimi očmi po prostoru, sklonil glavo, glasno pihnil sapo skozi nos in s pritajenim, motnim glasom zašepetal:

«Tri štruce kruha in pol kilograma sira».

Ko mu je trgovka pripravila, je stopil bliže, položil denar na mizo, spravil kruh čez ramo v oprtnik in prav tako naglo in neslišno odšel. Planil je od hišnih vrat, se nenadoma ustavil, se ozrl na obe strani, stresnil z glavo in bliskovito švignil pod cesto. Spustil se je čez travnike in izginil v vrbovju ob reki.

Govoril ni z nikomer. Ni bilo človeka v vasi, ki bi se lahko pobahal, da je z njim izmenjal besedo. V gozdu pa si takoj naletel nanj. Če si šel po kolniku, ki je vozil preko pobočja, je nad tabo zašumelo listje in mož je skočil pred te pogledal s svojimi živimi očmi, stekel nekaj korakov po kolniku in potem naglo planil pod pot, kakor bi se nečesa prestrašil. Ko si pogledal za njim, je bil že kdo ve kje v grapi.

Vaščani so se spočetka nekoliko pozanimali zanj, toda ko so dognali. da nabira staro železo, ki ga je po gozdu nastlala vojna, so ga prepustili usodi.

«Naj nabira. Saj nikomur ne dela škode. In saj- prej ali slej ga bo tako raztreščila granata».

Stare klepetulje bi kajpak rade do vseh potankosti poznale njegov življenjepis in so marsikaj «izvedele»; da je bil doma nekje od Kanala, da je bil študent, da se mu je omračil um zaradi ljubezni in podobno. Toda koliko je bilo na tem resnice, se ni dalo dognati, ker mož ni zahajal nikamor in ni razlagal svojih nesreč. Samo v prvem poletju je sredi najhujših pasjih dni stopil v našo zakajeno kuhinjo. Prišel je počasi in neslišno. V kuhinji je bila tema in mama je vsa preplašena odskočila, ko ji je položil roko na rame in ji skrivnostno zašepetal v obraz:

Ali imate kaj katanje?»

Katanje? Ne, nič nimamo», je rekla mama.

«Nič?» je hušknil možakar. «Saj vam raste trta okoli in okoli», je še pripomnil z užaljenim glasom. Očividno ni verjel.

Zvečer je mama natančno popisala to srečanje. Povedala je tudi, da je mož tisti «okoli in okoli» izgovoril «okou in okou».

Od tistega dne dalje smo ga pri nas imenovali «Okouinokou». To ime se ga je prijelo ko klop, se naglo razneslo po vasi in v kratkem času ga ni nihče imenoval drugače.

(Nadaljevanje na 7. strani)

Naša gruda

KMETIJSKA PRILOGA ŠTEV. 15

Kako prihrani živinorejec vsaj 20.000 lir pri vsakem teletu

Skoraj ga ni kmeta-živinorejca, bi ne gledal z nekako zavistjo tele, kadar to sesa iz krave mate ono mleko, ki bi ga drugače lahko prodal za lep denar. In marja potrebuje naš mali kmet posebno in ob vsaki priliki, da jim prehrani svojo družino na trdi in skopi kraški zemlji. Ne e pa pustiti teleta brez mleka. bi mu sicer upadlo in celo po- lo ter bi tako prišel ob izkupi- k, na katerega živinorejec tudi maj čaka. Postavljen je pred tež- vprašanje: ali naj se odreče ku, ki ga tele neobhodno potre- e za svoj razvoj, ali pa naj za- e tele.

Zgodili so se na žalost večkrat meri, ko je bila cena teletom meroma nizka in pristojbina za nje znatna, da je kmet zavrgel samo zato, da je lahko prodal ko, ki bi mu ga sicer popilo .

Pred omenjeno odločilno vpra- je «ali tele, ali mleko», so bili o še vedno postavljeni živino- i tudi v drugih deželah, čeprav o tako navezani na izkupiček ka kakor ravno naši mali etje živinorejci.

Na podlagi razmišljanja in po- šanja pa so napredni živino- i in mojstri v tej stroki uspeli ti to vprašanje vsaj deloma in razmeroma ugoden način, po- no iz gospodarskega vidika. Pri- vili so za tele nadomestek mle- (skoraj bi rekli umetno mleko) nizki ceni. In kolikor lahko te- popije tega nadomestka, toliko avnega mleka ostane živinorej- več na razpolago za prodajo, ali kakršno koli drugo umno upo- o.

Nadomestek mleka se prodaja na v obliki prahu ali moke. Raz- e so tvrdke, ki izdelujejo in dajajo tak nadomestek pod raz- imeni. Najbolj priporočljiva mka je «Lattolo I.C.A.», ki so obro poznali že pred vojno tu- napredni živinorejci na Primor- .

Lattolo I.C.A. prihaja na trg v inalnih zavojih po 5 kg. Iz vsa- kilograma te moke pripravi- 10 litrov mlekovega nadomes- ki ga potem podamo teletu, ga popije namesto mleka. Za janje te tekočine teletu se po- ujemo navadno umetnega gu- vega sesala, kakor nam ga ka- lika.

Za pravilno pripravo nadomest- mleka in za njegovo umno po- dajanje teletu (tudi drugi mladi živini), služijo podrobna navodila, ki so priložena vsakemu zavoju «Lattola I.C.A.», ki je v bistvu rastlinska mlečna moka (živinska mlečna moka pa je posušeno mleko).

Cena tej moki je danes (v prodaji pri Kmetijski nabavni in prodajni zadrugi v Trstu - ul. F. Mercadante 4) lir 180 za kg. Iz 1. kg moke pripravimo 10 litrov mlečnega nadomestka. Torej vsak liter tega nadomestka, ki se je v praksi pri napajanju telet izkazal za enakovrednega polnemu kravjemu mleku, stane 18 lir proti 60. liram, ki predstavljajo danes srednjo ceno za polno kravje mleko. Pri vsakem litru nadomestka, ki nam ga tele izpije namesto kravjega mleka, prihranimo torej 42 lir.

Seveda ni mogoče teleta, vsaj v začetku ne, napajati samo z nadomestnim mlekom. Prva dva tedna mora tele uživati, oziroma sesati materino mleko. In šele potem ga polagoma privadimo na nadomestek tako, da njegovo telo stalno pridobiva na teži, kakor če bi bilo hranjeno edino z materinim mlekom.

Naslednji obrazec nam pokaže koliko mleka porabi dnevno tele srednje teže in koliko tega mleka lahko nadomestimo z nadomestkom pripravljenim iz mlečne moke «Lattolo I.C.A.»

Tele porabi dnevno	mleka	naravnega	nadomestka	Skupaj nadomestka
od 1. do 15 dne	5 litrov	5 litrov	— litrov	— litrov
16. » 35 »	9 »	6 »	3 »	60 »
36. » 49 »	11 »	6 »	5 »	70 »
50. » 63 »	11 »	3 »	8 »	112 »
64. » 90 »	13 »	— »	13 »	338 »
				Skupaj 580 litrov

Ako redimo tele 90 dni, to je do one dobe ko še hitro narašča na teži in se da še dobro prodati kot teletina, tedaj predstavlja vsota 580 litrov nadomestka po lir 42.— za vsak liter, znesek 24.360.— lir prihranka. Od tega prihranka moramo odšteti del stroškov za umetno gumijevo sesalo, za posodo in za delo, stroški, ki gotovo ne presegajo skupno 5000 lir pri vsakem teletu in so seveda tem manjši čim več telet redi živinorejec in v čim krajši dobi. Lahko torej trdimo, da pri današnjih cenah mleka v Trstu prihrani vsak kmet, ki redi tele na tem ozemlju, vsaj 20.000.— lir, ako napaja svoje tele z nadomestkom «Lattolo I.C.A.».

Ta prihranek je pa še mnogo večji, ako se umni živinorejec poslužuje navedenega nadomestka pri teletih, ki so namenjena za pleme in ki se odstavljajo šele po petih mesecih, kakor priporočajo živinorejci strokovnjaki na podlagi neštevilnih, praktičnih izkušenj in uspehov po vsem svetu.

Ing. A. C.

Mlatev žita v istrskem okrožju

Se nobeno leto ni bila organizirana mlatev žita v Istri na ta način, kot je letos. Vse mlatilnice so bile pravočasno popravljene in določenega dne se je začela mlatev. V Bujščini je uveden «brigadni sistem», tako da se skupine mlatilnic v določeni razdalji premikajo iz enega kraja v drugi. Mlatilničarji nimajo več možnosti, da se svojevoljno in načrtno premikajo iz kraja v kraj, upoštevajoč le svojo korist. Ni več nevarnosti, da bodo nekateri bolj oddaljeni kmetje čakali na prihod mlatilnice po mesec dni in pri tem utrpeli veliko škodo.

Deževno vreme pa je vendarle slabo vplivalo na mlatev. Dober del krivde lahko pripišemo kmetom samim, ki niso znali pravilno zložiti v večje kope že suho pšenico na njivi, kakor je to navada po drugih krajih. Res je, da v času mlatve že dolgo let nismo imeli pri nas toliko dežja, ali četudi se to zgodi vsakih 10 let, moramo računati s tem. Torej v bodoče se bodo morali naši kmetje naučiti pravilno zložiti suhe snope po njivah, če že nimajo dovolj prostora, da shranijo žito doma do mlatve. Takoj pri mlatvi je odkup viškov. Kmetje so zadovoljni, saj jim je oblast pustila več kot dovoljno količino žita za prehrano in seme. Merkantilna in semenska pšenica se hrani v modernem «Silosu» v Umagu. Posebno pozornost posvečajo odkup semenske pšenice. Pri tem pazijo, da je seme sortno čisto in da je zdravo. Od semenskih sort, ki pridejo pri nas v poštev, se odkupljajo predvsem «Mentana» in «Virgilio», zatem pridejo v poštev «Gentil-rosso» in «Roma». Mnogo žita je letos okuženega po trdi žitni sneti. Da se v bodoče prepreči pojav te bolezni, bo vsa semenska pšenica v Silosu in pri kmetih pred setvijo razkužena s primernimi razkužili. Okrožni kmetijski oddelek je že preskrbel iz Slovenije razkužilo «Ortostan».

Dr. J.

ZGHTNE BRESKVE NA POSESTVU KMETIJSKE ŠOLE V SKOCJANU

Poletna setev povrtnin

Kmetijski oddelki istrskega okrožja izvajajo intenzivno propagando za setev poznih povrtnin. Takoj po žetvi žitaric morajo biti vsa ustrezajoča zemljišča zasejana s povrtninami. Časi prevelikega pridelka in krize pri prodaji pridelkov so za nami. V deželi, kjer je ljudska oblast, ne poznamo omejitev pri potrošnji poljskih pridelkov. Cim več se pridela, tem več se potroši. Možnosti oddaje pridelkov so velike. Kar ne bo moglo sprejeti tržišče, bomo predelali v tovarnah «Ampelea» in «Arrigoni». Same tovarne že kontrahirajo s kmeti količine fižola za stročje, paprike, kumarc in drugih povrtnin, ki jih bodo prevzele, tako da je danes naš kmet lahko brez strahu, da bo moral oddajati pridelke po prenizkih in nedonosnih cenah, ali da jih bo moral celo vreči v morje, kakor se je že pred leti dogajalo. Vrhu tega pa je kmetom zajamčeno, da bodo vse pridelke z lahkoto oddali po zelo ugodnih vezanih cenah, kar pomeni, da bodo lahko po nižjih enotnih cenah nabavili umetna gnojila, stroje, orodje in drugo industrijsko blago.

Katere kulture pridejo predvsem v poštev? Nizki fižol v stročju brez niti, tipa Tegoline, zgodnji grah (Ekspres, Senator), kumarce za vlaganje, paprika (peperoncini). Te povrtnine naši kmetje lahko sadijo v neomejenih količinah. Naše tovarne imajo možnost, da celoten pridelek predelajo. Razen omenjenih pridelkov bomo posvetili posebno pozornost zelju. V juliju je najpripravnejši čas za sajenje vsako vrstnega zelja in na splošno raznih vrst kapusa. Od vrst zelja pride pri nas v poštev nanoško. Nanoško zelje je predvsem najbolj odporno proti vremenskim neprilikam (suša, mraz), z druge strani pa ga lahko uporabimo v kuhinji kot presno hrano, ker se dolgo časa ohrani in ostane uporabno. V kisani obliki pa se dobro in dolgo časa ohrani kot zelo priljubljena in cenjena ter zdrava jed. Za zeljem pridejo v poštev cvetača (Erfurtska in «Zgodnja iz Jesi» (Precoce di Jesi), ohrovt (verza), brokoli, zelena (sedani) in čebula. Izven obalnega pasu imamo velike možnosti gojitve zelenjave v dolini reke Mirne. Tukaj moramo, vsaj v določenih predelih, opustiti nerentabilno kulturo koruze. Upoštevati moramo podnebne, talne in tržne razmere. Naše delo mora biti načrtno. Opustiti moramo anarhično produkcijo v kmetijstvu. Uvesti moramo pravo kolobarjenje. Le na ta način bomo zvišali pridelek do sedaj nedoseženih rezultatov. Naši kmetje so si že na čistem, kar se tiče upoštevanja podnebnih in talnih razmer. Vedo, katere kulture na določenem terenu boljše in katere slabše uspevajo, toda vsi se še ne strinjajo z navodili oblasti glede zahtev tržišč samih. Ne smemo se oslanjati le na tisto, kar je bilo. Vzeti moramo v poštev sedanje razmere. Praksa je dokazala, kdo ima prav. Saj je stvar popolnoma jasna. V dolini reke Mirne se je n. pr. priporočalo kmetom, naj sadijo čebulo. Vsi se niso odzvali pozivu. Neverneži pa so ostali z dolgim nosom, ko je en sam kmet dobil 400.000 lir za pridelke čebule na enaki površini, na kateri je drugi kmet dobil za buče le 5000 lir. Tudi za izvoz čebule imamo velike možnosti. Ne smemo pa gojiti le belo čebulo, čeravno da večji pridelek kot ostale vrste. Saditi moramo 1/4 bele in 3/4 rožnate ali rjavkaste sorte.

Naši kmetje se morajo povezati s svojimi kmetijskimi oddelki. Vsa navodila, katera dobijo naši KLO, morajo zajeti najširše ljudske množice. Opustiti moramo vse predsodke in neodločnost. Vse, kar ljudska oblast ukrene, gre v prid ljudskih množic. Upoštevati in izvajati nasvete in navodila, pomeni delati za srečnejšo bodočnost posameznika in skupnosti.

Dr. J.

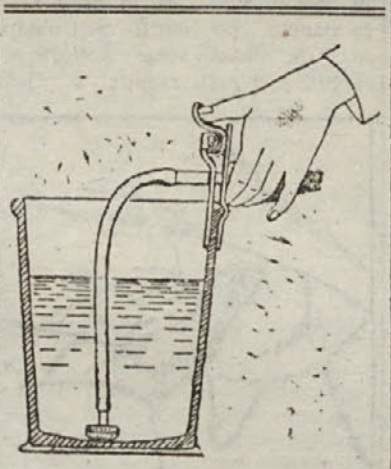

Važnost pletve

Plevel zatiramo na polju z vsakoletno menjavo pridelkov (s kolobarjenjem), z jesensko praho, s setvijo plevela čistega semena in s pletvijo.

Za pletev imamo raznim krajem in zemljiščem primerne ročne motike, ročne okopalnike in razruševalce in tudi take za vprežno živino. Precejšnji stroški za ročno pletje in pa skrb za čimvečji pridelek nas sili, da se bomo morali posluževati strojev namesto preprostih ročnih motik. Koder so težke zemlje, bo treba uporabljati stroje z vprego.

Plevel odjemlje hrano kulturnim rastlinam, jim škoduje z obsenčevanjem in pospešuje s tem posebno v vinogradih razvoj bolezni, zlasti v vlažnih letih, kot je letošnje. Bolezni so glivičnega izvora in se razmnožujejo pod ugodnim vplivom toplote in mokrote. Zato ne zadošča za zatiranje samo uporaba raznih sredstev, ampak tudi zatiranje plevela.

Pletev ima še drug važen pomen. Po dežju, zlasti po nalivu, se zemlja sesede in na površju se zbije zemeljska skorja. Sesedena zemlja nima zadostne luknjičavosti, zato ne pridržuje za rastline potrebne vlage, se kmalu posuši in sestve trpe prezgodaj na suši. To opazujemo na setvah, ki ob suši še vedno uspevajo, medtem ko na navadno orani njivi venejo.

Skorja, ki nastane po dežju na površju, povzroča trojno škodo:

1. ovira dostop zraka h koreninam;
2. zabranjuje dostop ponočne rosne vlage v zemljo;
3. pospešuje izhlapevanje.

Nikakor ne smemo trpeti skorje na polju, temveč jo moramo po možnosti čimprej razbiti.

Iz tega razloga je važno, da ne okopavamo le tedaj, kadar se razpase plevel, ampak že prej; čim večkrat tem bolje.

Tudi po žetvi žita je zemlja vlečana in pokrita s skorjo. Nemudoma jo je treba preorati ne samo zaradi plevela, ampak tudi iz navedenih vzrokov.

Pogoji za uspešno mlekarstvo

Mlekarstvo je poleg vinogradništva ena najvažnejših in v nekaterih predelih celo edina panoga našega kraškega gospodarstva. Zato se bomo danes malce pomenili o tej panogi oziroma mleku, ki je tolikšne važnosti za prehrano, za izdelavo sira in drugih mlečnih izdelkov.

Pogoji za uspešno mlekarstvo so visoka mlečnost, ki jo dosežemo s skrbno rejo po načrtu, dobra i cenena krma, prava in vestna molža in dobra kakovost mleka in mlečnih izdelkov.

MLEKO

Najvažnejša redilna snov v mleku je tolščа. Čim več maščobe je v mleku, tem več je vredno in tem okusnejše je. Mlečna tolščа je v sveže namolžem mleku porazdeljena enakomerno po vsej tekočini. Ko se mleko umiri in ohladi, splavajo lažje tolščne kapljice na površje in tvorijo plast smetane. Pri prodiranju skozi mlečne plasti morajo kroglice premagati precej-

ZACETNI PRIJEM PALCA IN KAZALCA PRI MOLŽI S PESTJO

PRAVILEN PRIJEM VSEH PRSTOV PRI ISTI MOLŽI

šen odpor. Ta je tem manjši, čim tanjša je plast mleka. Zato dobimo največ smetane v plitvih nizkih in gladkih latvicah. Če so stene hrapave, obvisi na njih mnogo smetane. Pri stresanju — pinjenju — tolščobne kroglice popokajo, mast pa se združi v zrna, tedaj nastaja presno maslo.

Beljakovine so v mleku razpršene. Najvažnejše so kazeini ali sirnine in albumini. Sirnina se sesede pod vplivom kisline (mlečne, solne, žvepleve, ocetne) ni pod vplivom sirišča (izvleček iz sluznic telečjega želodca, ki se prodaja v obliki tekočine ali prahu). Albumin se strdi pod vplivom vročine že pri 70° C in tvori na dnu posode tanko plast. Veliko albumina ima mlado mleko - mlezva ali kolostrum. Albumin je lahko prebavna vrsta beljakovine.

Mlečni sladkor je važen za prehrano. V mleku je v raztopljenem stanju. Mlečnokislinske glivice ga pretvarjajo v mlečno kislino, ki povzroča zakisanje mleka. Ta sprememba se vrši v poletnem času zelo naglo. Pozimi, ko je temperatura nizka, se mlečnokislinske glivice ne morejo razvijati, zato ostane mleko dolgo časa sveže.

Najugodnejša temperatura za mlečnokislinske glivice je 20-25° C. Če mleko prekuhamo, te bakterije uničimo, na njih mesto pa stopijo maslenokislinske bakterije, ki razkrajajo beljakovine, če mleko dalj časa stoji (mleko porjavi in nazadnje zgnijje).

Rudniske snovi so deloma razpršene, deloma raztopljene. V mleku so velikega pomena, ker pospešujejo rast in utrditev kosti.

Sveže, zdravo mleko je pozimi bele barve, poleti pa malo rumenkaste (rastlinska barvila). Takoj po porodu je mleko, zlasti od dobrih molznic rdečkasto in rumeno. Sveže mleko ima prijeten sladek okus ter živalski duh. Da se ta duh polagoma razgubi, naj se kuha mleko v odkriti posodi. Polno mleko pri vretju kipi, posneto pa vre kot voda.

Vsaka krava ne daje enako dobrega mleka. To je odvisno od pasme, krme, molzne dobe, od števila in načina molže, od starosti krave, reje, snage, gibanja na prostem, vremena in dobe pajanja. Visoka molznost je posledica odbire plemenskih krav, dobrega krmljenja in vestne molže.

Voda, ki je v rastlinskih celicah zelene krme, ugodno vpliva na mlečnost; zato je dobro, da pripravimo za zimsko krmljenje pese, korenja in silažo.

KAKO MOLZEMO

Mleko se tvori v grozdastih žlezah - jagodicah ali alveolah iz snovi, ki pridejo po krvi v vime. Alveole imajo podolgovate hruškam podobno obliko, so pa zelo majhne (v en kubični milimeter jih gre okrog 400). Celotno število alveol v vimenu znaša nekako dve milijardi. Dobre molznice jih imajo več, slabe manj. Vsaka alveola je obdana s krvnimi žilicami dovodnicami in odvodnicami, ki donašajo snovi, iz katerih se tvori mleko, odnašajo pa odpadline. Te žilice se združujejo v veliko žilo dovodnico in odvodnico, ki se vidita na vampu že od zunaj. Notranja stena alveol je obdana z malimi celicami, ki predelujejo sestavine krvi iz mezge v mleko.

Nastalo mleko se zbira v notranjosti mehurčka in steče po fini cevčici v večjo, te se združijo v glavno cevko, ki vodi v zbirališče ali cisterno. Ta pa se zožuje v seskov kanalček, ki ga zapira mala mišica, sfinkter imenovana.

Vime drži 2-3 litre mleka, ker pa namolzemo pri dobrih kravah pri vsakem obroku okrog 6-8 litrov mleka, je to znamenje, da se tvori mleko v glavnem med molžo. Zato moramo molzti krepko in nepretrgoma.

Dobre molznice imajo veliko in mehko vime, ki je pred molžo napeto, po molži pa ohlapno. Če tako vime potipljemo, se čuti pod prsti zrnato; v njem

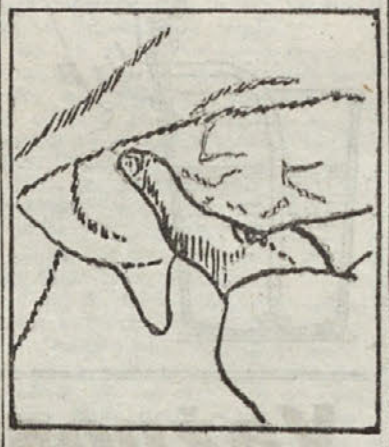

IZMOLZAVANJE VIMENA

so namreč dobro razvite mlečne žleze, ki predstavljajo velik in izvrsten aparat za proizvajanje mleka. V mesnatem in mastnem vimenu je premalo prostora za mlečne zleze.

Mastno in mesnato vime po molži le malo ohlapne in je skoro zanesljivo znamenje slabe mlečnosti.

Mleko pridobivamo z molžo. Naše gospodinje molzejo navadno z rokami, v velikih obratih pa molzejo tudi s stroji. Stroji za molžo so največ na električen pogon. Z uvedbo elektrike v kmečkem gospodarstvu se nam tudi v tem pogledu odpirajo nove možnosti.

Prav molzemo, če posnemamo sesanje teleta, ki seskov ne vleče, ampak iz njih mleko le stiska. Najboljši način je švicarski način molže, kjer molzemo s celo roko. S palcem in kazalcem primemo sesek zgoraj, da mleko ne more nazaj v vime, z ostalimi prsti pa ga krepko iztisnemo. Najprej izmolzemo prva dva, nato pa še zadnja dva seska. Molsti moramo krepko in brez odmorov. Nazadnje izmolzemo s krepkim posegom navzgor z obema rokama še vsak sesek posebej, da ne ostane nobena kapljica mleka v vimenu. Če molzemo površno, oslabi delovanje žlez. Mlečnost se zmanjša, zaostalo mleko pa povzroča tudi obolenje vimena (volčič). Dokazano je tudi, da so zadnji curki mleka najbolj mastni. Kdor slabo molze, pokvari lahko najbolšo molznico, oškoduje se pa tudi gospodarstvo, ker dobi malo in slabo mleka.

Molzemo vedno ob določeni uri trikrat na dan. Če mislimo, da bomo dobili z dvakratno molžo več mleka, se motimo, kajti čim manjši so presledki med posameznimi molžami, tem več mleka dobimo, ki je tudi bolj mastno.

PRAVILEN PRIJEM SESKA

Pred molžo oskrbimo, da je hlev snažen. Krmljenje, nastiljanje ali krtačenje živine med molžo ni umestno. S tem živali vznemirjamo in zaprašimo mleko. Preden sedemo k živali, ji umijemo z mlačno vodo vime in ga zbrišemo s snažno suho krpo. Ko vime brišemo zbrišemo tudi okolico vimena, da se nam ne natrosi med molžo prah in dlaka v mleko. Roke imejmo snažne in suhe. Molžemo sedé, da odpravimo delo hitro in temeljito. Neposredno med molžo vime z roko podražimo, da krava mleko pripusti. Prve curke mleka pomolzemo v posebno posodo, ker je navadno polno bakterij in nesnage. Nikoli pa ne storimo tega v steljo, ker s tem število škodljivih bakterij v hlevu še pomnožimo.

Krava mora imeti med molžo prieten občutek. Če se premika ali brca, je največkrat kriva slaba molža ali pa boleče vime. Če imajo krave razpokane seske, jih pred molžo namažemo s čisto masleno mastjo ali pa s posebnim vazelinom. Med molžo naj bo v hlevu popolen mir. Vpitje in surovo ravnanje živali vznemirja in kaj rade pridržujejo mleko.

Oseba, ki molze naj bo zdrava, snažna, pokrita, če le mogoče naj ima za molžo poseben predpasnik, ki ga po delu odloži.

Dr. I. B.

O razkuževanju hlevov

Naše domače živali, posebno krave molznice, so po večini obsojene, da žive leto in dan v hlevu. Le malo teh živali gre za nekaj ur na svež zrak takrat, ko jih ženejo na pašo. Drugače živi ta živina priklenjena v hlevu.

Cistega zraka, snage, svetlobe in gibanja so naše domače živali prav tako potrebne kot človek. Nečista tla kvarijo zrak, v takih tleh se zarejajo glivice v neznanskih množinah. Ako zaide kužna bolezen, katero povzročajo posebne vrste glivic v itak že nezdrav hlev, mori bolezen mnogo hujše, nego v lepo oskrbovanih hlevih.

Staje je treba večkrat temeljito očistiti in razkužiti, posebno je to neobhodno potrebno, ko zaidejo razne bolezni v naše hleve. Slinovka in parkljevka, vranični prisad, jetika, rdečica itd. povzročajo našim živinorejcem ogromno gospodarsko škodo. Kakor znano, so te bolezni nalezljive. Kužne kali ostajajo v nekaterih primerih leta in leta v vlažnih tleh. Te kužne kali je treba zamoriti, hleve je treba temeljito razkužiti. Kako naj to naredimo?

Nekateri živinorejci mislijo, da razkužijo hlev že s tem, v okuženem prostoru zažgejo brinjeve veje. S tem se staja pač nekoliko razsmradi, ne pa razkuži. Razkužiti se pravi, zamoriti kužne kali, kar dosežemo le z razkuževalnimi sredstvi ali pa z vročino. Hočem navesti nekaj najbolj znanih razkuževalnih sredstev:

1. Živo apno je zelo primerno za razkuževanje hlevov. Rabimo ga tako, da zmešamo 1-2 l sveže ugašenega apna na 20 litrov vode.

2. Soda za pranje. Zmešaj 3 kg sode na 100 litrov vode.

3. Zeleno milo. Zmešaj 3 kg mila na 100 litrov vode.

4. Kreolin (2%). Eno žlico kreolina na 1 liter vode.

5. Sublimat. Dobiš ga v lekarnah samo na recept, ker je hud strup.

6. Formalin (1%). Pripravi se tako, da denemo 30 cc formalina na 1 liter vode.

To bi bila glavna razkuževalna sredstva, katerega uporabljamo za razkuževanje. Todą preden uporabimo razkužila, moramo hlev temeljito očistiti gnoja ostankov hrane itd. Ako smo imeli v hlevu slinovko in parkljevko, ali kako drugo hudo nalezljivo kužno bolezen, je priporočljivo zamenjati z novo tudi staro leseno opravo, kot so n. pr. jasli, lesene stene itd. Star les naj se požge.

Tla (in v teh je največ prenašalcev bolezni) je treba zelo temeljto razkužiti. Ako so tla iz shojene zemlje, je nujno potrebno, da

DOBRO JIM TEKNE

to zemljo 10 cm na globoko izkopljemo ter jo nadomestimo z novo. Okužen gnoj in izkopano zemljo moramo na njivi podorati. Tla iz kamenja, škrilj, iz cementa opeke je treba najprej temeljito očistiti, nato pa politi z apneno vodo, kar je najbolj poceni, ali pa s 3% raztopino sode v vroči vodi. Splošno je pri nas v navadi, da skušajo tla razkužiti, tako, da jih s čopičem za belenje sten nekajkrat poškropijo z apneno vodo. To je popolnoma napačno. Na onem mestu, kamor padejo kapljice apnene vode se morebiti zamore kužne kali, medtem ko ostane večina tal nepokrita z razkuževalnim sredstvom. Tla moramo popolnoma politi, ter namočiti s sredstvi, katere rabimo za razkuževanje tako, da ne ostane nepremočen niti en drobec v našem hlevu. Stene je najbolje na novo ometati, posebno kjer so, kot je navadno, luknje v zidovju. Obenem je treba stene dobro prebeliti, ravno tako tudi strop. Nekateri narede to z brizgalnico za škropljenje trt, ki jo napolnijo z apneno vodo. Sploh pa se je treba držati pravila, ves hlev mora biti pokrit z razkuževalnim sredstvom.

Predmeti iz železa, ki so v hlevu n. pr. posode za vodo, brzde, vile, nagobčniki, verige pustimo nekaj časa v vreli vodi.

Konjske odeje, oglavnike ter druge predmete iz usnja, vrvi, obleke, posteljnino moramo dobro pretolči ter s ščetko in milnato vodo dobro okrtačiti.

Živali je najbolje po vsem telesu oprati z milnato vodo, kopita ter parklje pa naj na spodnjih, razcefranih delih malo izrežejo.

Ko bi se povsod držali podobnih navodil kot sredstva v boju proti kužnim boleznim, bi se te bolezni toliko ne širile in bi bila naša živinorejcem ohranjena marsikatera težka ura.

MASIRANJE VIMENA PRED MOLZO
a) leva stran — b) desna stran

VPRAŠANJA in ODGOVORI

Jožef Marušič, Nabrežina: N... dvorišču pred hišo imam črno r... foškovo trto, speljano na latni... staro približno 20 let, ki daje le... no 30 do 35 kg grozdja. Do zore... nja je grozdje zdravo, ko pa pri... ne zoreti, se na vsakem grozdu o... spodaj navzgor suše jagode ... pecljem vred. In ko grozdje dozo... ri, je pol grozdov suhih ali ovelih ... ostali grozdi so kisli. Rad bi vede... ali je to bolezen, ki bi se jo da... s kakim sredstvom ozdraviti, al... je le trta take vrste?

Odgovor: Kakor imamo perono... sporo na listju, obstaja tudi p... grozdih oziroma jagodah (perono... spora larvata). Bolezen zatiran... tako, da v času, ko začno jagode ... spreminjati barvo, poškropim... grozde z 1 1/2 - 2% žvepleno-apne... no brozgo. Da se škropivo raj... prime, mu dodajte tudi nekoliko ... lepiva, zadostuje nekoliko mleka...

NAGLI KORAKI v socializem v FLRJ

Veliki uspehi v izvedbi petletnega plana v prvem polletju 1948

goslovansko gospodarstvo je rvem polletju drugega plana leta doseglo velike uspehe. vni pokazatelji izpolnitve gorskega plana prvega polletja leta izkazujejo, da je bil vseovni gospodarski plan v celoti samo izpolnjen, marveč tudi o presežen. Presežek proračunih dohodkov nad proračunni izdatki dokazuje, da se fi- v FLRJ še nadalje učvršču- in vrednost dinarja bo v tem znatno narasla.

peh prvega polletja ni razvisamo iz tega, da so planske industrijske proizvodnje rečno za 61% večje, kot so lani, marveč tudi iz tega, da ovečane naloge bolje izvrkot lani. Tako je na primer rvem polletju minulega leta a zvezna in republiška indui izpolnila svoj plan z odst., dočim ga je sedaj la (100,8 odst.). Zvezna indu- je lani izpolnila svoj plan %, letos pa s 106%. Pri repuindustriji je izvršitev plana dovala za 5,4% v primerjavi m polletjem preteklega leta. jačji je dvig zunanje trgo- Jugoslovanski izvoz je zna- prvem polletju 1948 leta v primerjavi s prvim polle- 1947 leta 94,2% celotnega lan- izvoza. Kar se tiče financ šala izpolnitev splošne akuije 112,9% presežek skupnih unskih dohodkov nad skupproračunskimi izdatki 13 mi- 864, 530, 853 din.

or smo že omenili je zvezna publiška industrija celotno izvoj svoj plan proizvodnje z , zvezna industrijska proiz- a sama pa z 106%. Od tega zna težka industrija izpolnila plan s 103,4% zvezno rudar- s 97,1%, zvezno elektrogospo- o s 100% zvezna lahka in- ja s 111,9%.

ubliška industrijska proizvod- e dosegla 96,8%. Slovenija in donija sta plan presegli in do- nad 100%, najnižji odstotek, dosegla republika Črna gora. pna izpolnitev plana prome- dosegla 108,7%. Plan grad- va je dosegel 95,1%, skupni pa 100,4%. Industrijskega bla- podeželje je bilo proizvede- za 97,7%.

vse te rezultate je značilno, an ni samo povečini stood- izpolnjen, temveč celo pre- ako je bil plan splošne aku- je presežen za 12,9%, plan unskih dohodkov skupno za presežek skupnih proračun- dohodkov nad skupnimi pro- kimi izdatki znaša že v pr- polletju okoli 14. milijard jev.

vedbo novega načrta preskrbe in trgovine se je dvignila življenjska raven prebivalstva, posebno pa se je izboljšala preskrba delovnih kmetov z industrijskimi proizvodi. Razen tega se je ogromno povečala zunanja trgovina, ki je velikega pomena za izpolnitev plana.

Izpolnitev in preseženje polletnega plana je rezultat skladnih in požrtvovalnih naporov delovnih ljudi Jugoslavije v rudnikih in topilnicah, v tovarnah in električnih centralah, na poljih in gradbiščih, v prevozu in v znanstvenih laboratorjih. Najširše množice delovnih ljudi so pravilno razumele in spremenile v dejstva novoletni poziv tov. Tita, naj vsak delovni človek posveti svoje moči izpolnjevanju svojih dolžnosti. Ti ogromni uspehi so velikega pomena v družbeno ekonomskem pogledu za vso Jugoslavijo. Dejstvo da je presežen plan za prvo polletje 1948, ki je znatno večji od lanskega, najbolj dokazuje ogromno ustvarjalno moč jugoslovanskega delovnega ljudstva in velike rezerve za nadaljnje povečanje proizvodnje, za pospešenje in kakovostno izboljšanje izpolnitve plana. Ta uspeh v prvem polletju bo omogočil hitrejši napredek v prihodnjih planskih letih. S tem je tudi materialna osnova za prehod v socializem vedno močnejša. Tako dobivajo narodi Jugoslavije vedno močnejše orožje v borbi za odpravo gospodarske, tehnične in kulturne zaostalosti države, za stalni dvig življenjske ravni, za popolno likvidacijo kapitalističnih elementov v mestu in na vasi. Vse to vpliva tudi na napredek kmetijstva, kjer se proizvodnost dela in prinos stalno veča.

Veliki uspehi v prvem polletju drugega leta plana so svetel kažipot tudi za bodočnost in porok, da je jugoslovansko ljudstvo na pravilni poti!

Nove delovne zmage

13. julija, na sedmo obletnico upora ljudstva Črne gore je dobila Črna gora svojo prvo železniško progo. Ob 11. uri se je namreč iz Nikšiča odpeljal prvi svečano okrašeni vlak po mladinski progi Nikšič - Titograd. To progo so končali že 5. julija. Dolga je 56 km in veže dve najvažnejši gospodarski središči Črne gore, hkrati pa ljudsko republiko Crno goro z ostalimi bratskimi republikami. S tem bo omogočena lažja gospodarska izmenjava in hitrejši razvoj LR Črne gore.

To progo so začeli graditi v aprilu 1947. Prebili so 9 predorov v skupni dolžini 2984 m, izkopali milijon 359 tisoč m3 zemlje in položili 10 km postajnega tira.

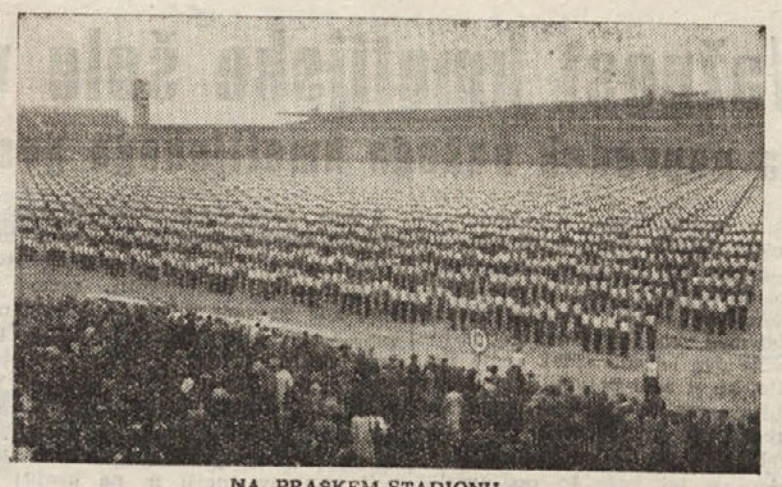

NA PRASKEM STADIONU

Sindikalni dogodki v svetu

Španski delavci nadaljujejo svojo junaško borbo proti Francovemu terorju. V zadnjem času so izbruhnile številne stavke v deželi Baskov, čeprav so jih frankistične oblasti s silo zatrle. Tako je v Bilbao stavkalo večje število delavcev v ladjedelnici, ki so zahtevali izboljšanje svojih mezd. Falangistične oblasti so aretirale devet delavcev z obtožbo, da so vodili stavko.

Železničarji na progi Bilbao-Portugalete so začeli gibanje za znižanje storilnosti dela v protest proti znižanju plač. Ta njihova akcija je povzročila zastoj prometa na tej važni progi. Delavcih v delavnicah tramvajske družbe v Burceni so stavkali z zahtevo po povišanju mezd, ki so prenizke v zvezi z draginjo. Frankistične oblasti so podvzele ostre ukrepe za razbitje stavke in dale aretirati 14 delavcev.

Kljub nasilnim ukrepom oblasti nadaljujejo delavci svojo borbo in organizirajo nabiranje pomoči za politične pripornike in njihove družine. Pred kratkim je Francova policija aretirala 34 ljudi pod obtožbo, da so nabirali pomoč za politične pripornike ter so še na druge načine delovali proti Francovemu režimu.

«Svoboda» stavke na Japonskem

Ameriški časopisi pišejo, da je glavni štab generala Douglasa Mac Arthurja na Japonskem prepovedal protestne stavke, ki so jih začeli uradniki in drugi japonski delavci. Najbolj važna teh stavk je trajala 24 ur in se je je udeležilo 124.000 članov zveze nameščencev državnih prevoznih podjetij. Nato je hotelo stavkati 400.000 članov te zveze in Mac Arthur se je zopet skliceval na svojo prepoved stavkanja, da bi preprečil razvoj stavke.

Marsikdo se še spominja, da so hoteli na Japonskem feb. 1947 organizirati splošno protestno stavko proti nizkim mezdam in plačam in da je tedaj ravno tako Mac Arthur prepovedal stavko. Da bi se izognili ukrepom iz leta 1947, so se japonski sindikati posluževali naslednje taktike: ogibali so se splošnih stavk in so tu pa tam v raznih pokrajinah trenutno ustavljali delo. To je paraliziralo delo toda ni ga ustavilo. Sindikalisti so imenovali ta način stavkanja «taktiko počitnic». Čeprav ni taktika predstavljala splošne stavke, so jo kljub temu prepovedali.

Predsednik japonske vlade je javil, da japonska vlada preučuje zakonodajo, ki bo podobna ameriškemu zakonu Taft-Hartley, da bodo lahko nadzorovali «uporniške sindikate» in pridobili zaupanje zavezniških velesil».

Kljub vsem prepovedim so člani zveze nameščencev državnih, občinskih in drugih prevozniških podjetij organizirali stavke. Zato jih je policija mnogo aretirala.

Predstavniki japonskega zveznega sindikalnega sveta so poslali članom zavezniškega sveta za Japonsko prepis vloge, ki so jo v tej zadevi poslali generalu Mac Arthurju. V tej vlogi protestirajo proti aretaciji in številnim nezakonitim obsodbam sindikalistov za časa stavk. V njej tudi omenjajo razne primere policijskega terorja na Japonskem. Nekateri člani sindikata so bili obsojeni na pet let prisilnega dela in 75.000 yenov denarne kazni. Druge so odpustili, druge zopet začasno aretirali. Vloga opozarja na dejstvo, da taki ukrepi preprečujejo razvoj močnih in svobodnih sindikatov in so velika ovira za demokratizacijo Japonske. Končno zahteva sindikalni svet v imenu petih milijonov delavcev razveljavljenje obsodb in takojšno izpustitev aretiranih oseb.

Preganjanje sindikatov v Birmaniji

Tudi v Birmaniji se vrši ofenziva proti sindikalnemu gibanju. Birmanska vlada je dala aretirati predsednika Kongresa vsebirmanskih sindikatov, njegova tajnika in blagajnika. Hkrati je policija aretirala tudi razne člane delavske komisije.

Istega dne so izvršili tudi preiskavo v prostorih Kongresa, aretirali vse navzoče in zasegli dokumente in prostore. Akcija policije pa se ni omejevala samo na središče ustanove, temveč se je razširila tudi na teren. Bila so izdana zaporna povelja proti večjemu številu sindikalnih voditeljev, ki morajo zato ilegalno delovati.

Masovne aretacije so samo del zatiralnih ukrepov proti delavcem, ki s stavkami branijo svoj življenjski obstoj. Stavkovno gibanje je pričelo najprej 1.800 delavcev birmanske pretrolejske družbe. Ti delavci so ustavili delo z zahtevo po osnovni mezdi 35 rupij in z zahtevo, da se mezde prilagojujejo tržnim cenam. Cene osnovnih življenjskih potrebščin so se od l. 1940 namreč povišale za 600%. Končno se je stavka razširila na vsa industrijska podjetja, ki so last Angležev. Ko je pretila nevarnost, da se bo stavka razširila tudi na železničarje in pristaniške delavce, je vlada stopila v akcijo. Plačani provokatorji so napadli uredništva listov, ki so kritizirala vlado. V delavski četrti je bila proglašena policijska ura. Da bi razbili stavko, so uporabljali vojaške transporte in uvedli cenzuro na tisk. Končno so proglasili stavko za nezakonito. Policija je napadla stavkajoče delavce pred delavnico birmanske petrolejske družbe, pri čemer je bilo ranjenih 100 stavkajočih, med katerimi je tudi 20 žena. Ob tej priliki je bil tudi težko ranjen tajnik Kongresa sindikatov in so bili ubiti razni sindikalni funkcionarji. V sami pokrajini Batataung so aretirali 300 stavkajočih delavcev, v drugih krajih pa so jih zaprli nad 450.

Čeprav so vrgli proti delavcem vse policijske in vojaške sile, so se delavci odločno borili naprej. Kakor po vsem svetu so se voditelji raznih družb poslužili raznih plačanih agentov, da bi z njihovo pomočjo uničili in si podredili sindikalno gibanje. Kljub vsemu nasilju se borba nadaljuje in poskus, da bi zaduši v krvi mlado birmansko sindikalno gibanje, je povsod naletel na odločen odpor delavcev, ki se bore za svoje družbene in sindikalne pravice.

Tržaški tiskarski zavod
Odgovorni urednik
ZAGAR BOSTJAN

*

KRUH

so tekla, Okoutnokou je potaro železo, odkopaval grajih prenašal in odpiral — in a ga ni raztreščila. Hodil je ezah preko pobočij, pregledogrme in vse jame, spal bog e, tiščal štruco pod pazduho, rezoval z velikim krivačem, s kosmatimi ustnicami in pihal sapo skozi nos. Vsa ga je bila že zdavnaj pri— in kadar je ob sobotah plašno hitel v trgovino, so dje oddahnili in rekli: «De-. Strašili so otroke z njim spoštovali, ker je bil pošten. kdo pozabil sekivo v gozdu, tresel za njo: sekira se je sama vrnila in se zasekala o.

leta 1928 je Okouinokou poše železo in je postal beredi poletja je več dni zapos sklonjeno glavo usmajal nikih med travniki, posedal ki in se s plašnimi koraki naši hiši. Čim bliže je pritem bolj neodločeni so bili koraki. Na ovinku se je ustavil, stresel glavo, se okrenil in naglo odšel. Nekega popoldneva pa se je le odločil. Počasi je prišel po vrtu, zavil okrog hleva in se ustavil na tnalu pod tepko. Dolgo smo čakali, da bo vstopil, toda ker se ni zganil, je mama odprla vrata in ga vprašala, kaj bi rad. Okouinokou je samo za spoznanje dvignil glavo in kakor grešnik s pritajenim glasom zašepetal:

«Kruha».

Dobil je kos kruha, ga spustil čez ramo v oprtnik in šel. Potem je prihajal vsak teden ,obiskal nekaj hiš in ljudje so mu radi dajali. Ko je nabral dovolj kruha, je izginil. Na obrazu se mu je poznalo, kako hudo se je moral boriti, da je zlomil svoj ponos. Vidno se je postaral in je zares postal berač.

«Vse ima svoj konec, tudi staro železo. Zanj bi bilo treba nove vojne», so govorili ljudje in gledali za njim, ko se je zdaj že z muko spenjal po strmi stezi, ki je držala v gozd.

Tako je Okouinokou preživel do zime. Ko je pred božičem padel prvi sneg in se je vas že pripravljala na praznike, se Okouinokou dolgo ni prikazal. Ljudje so ga pogrešali in ugibali, kam neki je izginil. Skoraj vsi so mislili, da je odpotoval v drugę kraje. Toda Okouinokou ni nikamor odpotoval. Prvi teden po novem letu ga je našel Smonov Izidor, ki je zmeraj stikal po hostah za lisicami: Okouinokou je ležal v stari, na pol razpadli oglarski koči — in je bil mrtev.

Šel sem ga gledat. Okouinokou je ležal na gnili slami; oči je imel odprte, brado popolnoma osivelo, obraz izpit, zobje so mu izpadli in izza dlesen se mu je cedila sokrvica. Na njegove prsi je bil prislonjen majhen lastovičjem gnezdu podoben oprtnik — in desnica Okouinokoua je ležala med kosi zmrzlega trdega kruha.

Popoldne se je zbralo precej ljudi. Postopali so okrog koče, kadili slab tobak in modrovali, kakšna neki mora biti taka smrt, in če ga bodo pokopali v blagoslovljeno zemljo.

Proti večeru je prišla komisija. Z njo je prišel «na lice mesta» tudi pogrebec Ivanc, ki si je strokovnjaško ogledal mrliča, se grenko zakrohotal in rekel:

«Haha, kar poglejte ga: dvakrat na leto vidim kruh, ta ti pa ob kruhu umre. Hja...» je pomolčal za hip, kakor bi zasledoval veliko misel: «Že vidim: tudi ob kruhu ni vse».

Potem je posekal tri mlade, pri tleh ukrivljene gabre, da bi naredil vlače, «kajti kdo ga bo nosil, hudiča trapastega, iz teh grap». Na vlače je položil nekaj smrekovih vej in nanje polegel Okouinokoua.

«No, zdaj te moram pa še zvezati, drugače mi med potjo smukneš v kakšen grm po granato», mu je rekel in odrezal dve močni leskovi trti ter jih opekel na ognju, da bi jih laže zvil. S prvo mu je zvezal noge, drugo pa je pretaknil pod mrtvečevim hrbtom skozi gabre in mu potem pokleknil na prsi, da bi ga močneje zategnil.

«Tako», je zadovoljno rekel, ko mu je naredil na prsih velik vozel, «zdaj pa imaš, privezan si «okou in okou». Nato je krepko pritisnil čik, bziknil rjavo slino v sneg, zavlekel vlače po kolniku in jih spustil po plazu v dolino.

Okouinokoua so pokopali z vsemi častmi, celo župnik se je dal pregovoriti in je opravil pogrebne molitve Na spomlad so mu vaščani postavili hrastov križ. Ker niso vedeli pravega imena, so napisali nanj:

Tu počiva
OKOLI IN OKOLI
umrl ob kruhu za božič 1929

Okouinokou je v naši vasi še danes živ. Kadar koli se kmetje srečajo in tarnajo, da pečejo kruh samo dvakrat na leto, tolažijo drug drugega:

«Le potrpi. Saj kruh tudi ni vse. Okouinokou je ob kruhu celo umrl».

In pri teh besedah se nasmehnejo in zdi se mi, da je v tistem smehu skrito neko veliko spoznanje in hrepenenje po pravem kruhu.

In nemara je tudi «baron baronasti» kdaj potoval skozi našo vas in slišal zgodbo o življenju, ki ga je živel Okouinokou. Toda čemu? Podobni ljudje so živeli in živijo tudi drugje. Nekateri so s svojo smrtjo, drugi s svojim težkim življenjem razširili spoznanje, da je najhujši glad glad srca.

Zdaj pa se ljudje že nasmihajo, ker čutijo, da je vsako jesen sicer manj kruha, toda več sonca v srcih.

Vse zvesto pričakuje tistih pekovskih mojstrov, ki bodo pekli kruh iz kraljestva tega sveta in se bodo, prav zaradi tega, nasitila telesa, duše in srca.

Važnost kmetijske šole v Škocijanu

za napredek našega kmetijskega gospodarstva v Istri

S 1. septembrom t. l. se bodo ponovno odprla vrata naše šole, ki je namenjena splošnemu in kmetijsko strokovnemu izpolnjevanju primorske mladine. Verjetno vas je tudi med vami, mladinci, kot je bilo že dve leti do sedaj, večje število, ki bi radi posvetili svoje sile kulturnemu in gospodarskemu napredku našega podeželja, pa je potrebno, da vas še mi malo podkrepimo v tej vaši še podzavestni volji. Ljudska oblast ne bi bila ljudska, če ne bi posvetila največ pažnje ravno vzgoji mladine. Minuli so časi, ko je bila izobrazba dostopna samo onim iz «boljše hiše». Danes so šole dostopne vsakomur, vse do najvišjih stopenj, samo da se čimpreje odkrijejo talenti med našo mladino. Teh je dovolj, saj je to dokazovala 4 leta narodno osvobodilna borba. Z eno besedo, na vas računajo povsod, posebno pa še v kmetijstvu, kjer je vprašanje strokovnega kadra najbolj pereče, kar je razvidno iz takojšnje zaposlitve naših dosedanjih absolventov. Naš prvi letnik, ki je končal lani, je že ves zaposlen in to iz dneva v dan na odgovornejših mestih v kmetijskem, državnem in zadružnem sektorju. Ti naši bivši gojenci se bodo na dolgo spominjali kmetijske šole, ki jim je za njihov položaj v produkciji dala pravočasno potrebno izobrazbo.

Dvig kmetijstva je mogoč samo s pravilno razdelitvijo dela. To delitev zahteva znanost in tehnika, ki se na tem področju vse bolj uveljavljata. Zato je potreba kmetijskih strokovnjakov ogromna. In kmetijske šole morajo svoje gojence usposobiti za to njihovo bodoče delo. Vam mladincem se tu nudijo velike možnosti. Vprašanje vaše izobrazbe ni v gmotnem stanju vaših staršev, ampak v vaši sposobnosti in veselju do poklica. Če imate to, vam bo vse ostalo presrbljeno. Oblast dobro ve, čimbolj vas bo podprla v vašem stremljenju, čim preje in čim plodnejše sodelovati v povečanju življenjske ravni naše vasi, tembolj ji boste priskočili na pomoč.

V šoli boste dobili v najboljših pogojih vse potrebno znanje. Nudi se vam možnost, da ne boste s svojo pridnostjo nadoknadili samo ono, kar so vam v vaši mladosti zabrajevali vaši tuji gospodarji, nego boste tudi pridobili mnogo novega znanja. Vsak dan boste obogatili svoje bistre glavice z nečim novim. Navdušenje vam bo raslo iz dneva v dan. Vsak dan boste bolj samozavestnejši in na kraju boste le priznali, kakor vsi naši gojenci do sedaj, da tudi kmetiški poklic zahteva celega človeka in še več strokovnega znanja. Z dnevno prakso po posestvu boste praktično izpopolnjevali svoje pridobljeno znanje. Ob učnih urah pa boste podpirali svoje bistre glavice, ki bodo postale pretežke, ker bodo hotele vse več znati. Vesela družba novih tovarišev, vsakdanje nove skrbi in dolžnosti vas bodo prisilile, da boste samo že pred prazniki mislili na dom. Nove poti, ki jih boste tedaj zapazili pred seboj, vam bodo začrtale v naprej smisel življenja.

Tudi tovarišicam je odprta pot v kmetijstvu, saj je toliko del, ki zahtevajo ženske prirojene vztrajnosti.

Učni program je obširen. Seznanil vas bo z vsemi panogami kmetijstva. Splošni predmeti: slovenščina, kemija, računstvo, fizika itd. vam bodo dali podlago s katero boste prebrodili mnogo težav in odstranili vse pomanjkljivosti v znanju materinega jezika. Vaša mladinska organizacija, torej vi sami, boste rešili marsikateri problemček v tovariškem duhu. Koprska mati gojencev «Dijaške matice» bo z isto ljubeznijo kot do sedaj, skrbela za vaše želodčke. Potrebno zelenjavo si boste na praktičnem pouku sami pridobivali, sadje sami nabirali. Kokoši, krave, svinje čakajo vaših pridnih rok in oskrbe, da vam bodo pozneje obilno poplačale z jajci, mlekom in klobasami. Na poučnih izletih boste odkrivali svoj novi svet. Na praktičnem delu boste pokazali svoje zanimanje za vaš bodoči poklic, na šolskih prireditvah pa vaše pevske in igralske sposobnosti.

Ing. V.

V PRAGO GREMO!

Razpis za vpisovanje

v kmetijsko šolo v Škocijanu pri Kopru

S 1. septembrom 1948 se otvarja na kmetijski šoli dveletni tečaj za kmetijstvo.

Namen tečaja je:

1. Seznaniti sinove naših kmetovalcev z znanstvenimi pridobitvami v kmetijstvu.

2. Usposobiti jih za poklic kmetijskega ekonoma.

3. Dati jim možnost, da po končanih dveh letih študija nadaljujejo študij na srednji šoli.

V prvi razred se lahko vpišejo 16 - 24. letni mladeniči. Prošnje se vlagajo na upravo šole do 15. avgusta.

Učni program vsebuje razen splošnih predmetov vse važnejše panoge kmetijstva kakor živinorejo, mlekarstvo, vinogradništvo, kletarstvo, sadjarstvo, vrtnarstvo, čebelarstvo, poljedelstvo, kmetijsko kemijo, agrarno mehaniko, zadružništvo, kmetijsko gospodarstvo in knjigovodstvo.

Za praktičen pouk razpolaga šola z ustrezajočim posestvom.

Za prehrano in stanovanje je preskrbljeno v šolskem internatu. Oskrbovalnina za gojence bo znašala 2.500 lir mesečno. Oskrbovalnina se lahko zniža, če je gojenec v težkem gmotnem stanju, kar dokaže s potrdilom, ki ga izda KLO kraja, kjer gojenec prebiva. Dovoljeno je tudi plačevanje oskrbovalnine v naturalijah po takratnih tržnih cenah.

Gojenci morajo prinesti s seboj delovno in praznično obleko, perilo in obutev, kakor tudi rjuhe in odeje.

Prošnji za sprejem je treba priložiti:

1. Krstni list;

2. Zadnje spričevalo;

3. Potrdilo davčne uprave o višini dohodkov in velikosti posestva;

4. Potrdilo staršev ali oskrbnikov da se obvežejo plačevati oskrbovalnino v določeni višini;

5. Potrdilo o obnašanju prosilca in njegove družine za časa okupacije.

Vse priloge pod 1. 3. 4. 5. morajo biti potrjene od KLO ter kolkovane z 10 lirami. Prošnja za vpis v šolo se kolkuje s 30. lirami.

Uprava kmetijske šole
Skocijan pri Kopru

Uspehi preteklega šolskega leta

Tudi gojenci kmetijske šole v Škocijanu pri Kopru so odšli na počitnice. Na šoli so ostali profesorji in delavci, ki obdelujejo lepo posestvo, ki je last šole.

Učni uspehi na šoli so zadovoljivi. Od 29 gojencev bodo ponavljali nekatere izpite v jeseni le trije.

Kmetijska šola se je letos še razširila, ker je bila pozimi postavljena tudi paralelka za itajanske mladince, katerih se je javilo 11.

Dijaki, ki so letos obiskovali šolo, se bodo prihodnje leto še vrnili, da dokončajo dveletni tečaj. Učili se bodo še mnogo novih stvari, tako da bodo po končanem šolanju lahko prijeli za delo na raznih kmetijskih zadrugah, državnih posestvih in ustanovah ali pa nadaljevali šole do univerze.

Lepe uspehe na šoli je mladina lahko dosegla, ker so ji vodstva in profesorji vedno pomagali. Posebna zasluga pa gre tudi tu mladinski organizaciji, ki je skrbela za disciplino in učenje po krožkih. Učenci so se učili pri knjigah v šoli in v naravi sami, s praktičnim delom povsod, v hlevu in na njivi. Ker ima šola vzorno posestvo, njive, vinograde, sadje, hleve in klet, so imeli dijaki vso možnost, da izpopolnijo svoje znanje s prakso.

Ta šola je velike važnosti za splošno gospodarstvo pri nas, posebno pa za dvig našega kmetijstva v znamenju napredka in novega duha.

Dopisi mladincev

z zadružnega tečaja v Portorožu

Nadaljujemo s priobčevanjem dopisov mladincev z drugega zadružnega tečaja v Portorožu.

Budnost pred špekulanti

Ko so stopile v veljavo vezane cene, je neznaten odstotek prebivalcev začel omalovaževati njih pomen. Med temi je bilo tudi nekaj poštenih kmetov, ki pa so kmalu sprevideli, da se z vezanimi cenami izboljšuje naš gospodarski položaj. Ostali, ki še trdijo, da vezane cene niso ugotne, vsak dan bolj spoznavajo resnico. Sedaj bodo morda nekateri začeli špekulirati z boni, ki jih dobijo kmetje za nakup blaga po vezanih cenah. Dolžnost vsakega poštenega človeka pa je, preprečiti njih podle namene in jih razgaliti javnosti. Mi tečajniki, ki bomo nekoč vodili zadrugo ni imeli tako največ, prilike priti v stik s takimi elementi, moramo dobro poznati bistvo, namen in pomen zadrug. Samo tako bomo preprečili njihove reakcionarne poizkuse.

Babič Vilka

Vzgoja naše mladine

Naša mladina se je pokazala požrtvovalno že v partizanski borbi. Čeprav ni bila politično zgrajena, je vendar razumela pomen te razredne borbe.

V kapitalističnem sistemu je naša mladina popolnoma zaostala bodisi na političnem ali kulturnem polju. Bila je zapeljana tudi v nemoralno življenje. Morala se je učiti jezik, medtem ko je bila naša lepa slovenska beseda popolnoma zavržena. V italijanskih šolah niso nudili mladini niti del tega znanja kot ga nudijo danes v naši demokratični državi. Njih namen je bil preslepiti in priteg...ti čim več mladine v fašistične mreže. Kljub temu pa jim to ni. popolnoma uspelo, kajti naši starši so bili stari primorski borci ,ki so se borili za svoje pravice in so tako vzgajali tudi svoje otroke.

Danes posvečajo vso pažnjo naši zaostali mladini in ji nudijo vso možnost za razvoj. V ta namen so ustanovljeni razni tečaji, gimnazije, učiteljišča, ki skrbijo za vzgojo naših najmlajših.

Veliko vlogo igrajo pri nas tudi zadružni tečaji, katerih gojenci bodo nudili vso pomoč v vseh strokah pri dvigu našega zadružništva. Izredno važne pa so kmetijske zadruge za razvoj kmeta na gospodarskem, političnem in kulturnem poprišču.

Perlot Marta

Čebelarjem!

Ob letošnjem pridelku medu je videti, da so v naših krajih velike možnosti razvoja čebelarstva. V dolini Dragonje podnebje kakor tudi paša , čebelam zelo prijata. Že 5. junija je pridelek znašal 15 kg medu na panj. Po treh dnevih snetja medu so čebele napolnile 3 satnice, ki vsebujejo 6-7 kg medu. Kljub slabemu vremenu in poškodovanju satnic s strani fašističnih zločincev je bilo leta 1947 po posameznih panjih do 25 kg medu.

Če hočemo, da bodo naše čebele nabrale čim več medu, jim moramo olajšati delo. Na pomlad, ko je vreme že toplo, nesemo panje tja, kjer je paša najboljša, pod cvetoča drevesa, od katerih sta v naših krajih najbolj obiskani kostanj in akacija. Zato moramo v času, ko so ta drevesa v cvetju, pustiti vse ostalo delo in nesti panje na mesto, kjer je večja količina cvetja. Pri tem pa ne smemo pozabiti nuditi čebelam tudi dovolj vode. Ako se bomo držali teh nasvetov, se bo produkcija medu zvišala najmanj za 20 odst. tako, da bo prišlo na vsak panj do 30 kg medu.

Čebelarji, gojite naše čebele, da bo tudi čebelarstvo kot važna panoga našega gospodarstva, vključeno v petletni plan, ki pomeni izboljšanje življenjskh razmer našega delovanja ljudstva!

Kastelič Henrik

ZADRUŽNI DOMOVI V ISTRI

Obnova porušenih in požganih vasi in sploh vsaka gradnja je v Istri povezana z velikimi težkočami, tako tudi gradnja zadružnih domov. V Istri namreč primanjkuje ves gradbeni material: les, cement in drugo, ki ga je treba uvažati. Po vzpostavitvi modre črte, ki seka tržaško ozemlje na dva kosa, pa je vsak prevoz zelo otežkočen. Kljub tem oviram se vendar obnavljajo in gradijo nove zgradbe.

V takih okoliščinah in v težkočah so začeli, oziroma se pripravljajo v Istri na graditev zadružnih domov. Ljudstvo se zaveda velike važnosti, zato se ne prestraši ovir, zlasti ker dobi od ljudske oblasti vso podporo.

Poglejmo kakšno je sedanje stanje po vseh vaseh, ki si bodo letos sezidale zadružne domove.

Čežarani in Pobežani so se zedinili

Čežarji in Pobegi, ki tvorijo skupaj skoraj eno samo naselje, so se vendar dogovorili glede prostora, kjer bodo postavili svoj dom. Sedaj že planirajo, zbirajo prispevke in vozijo kamenje. Zdi se, da bo šlo. Kadar se namreč lotijo zares, so zmožni nekaj napraviti. Potrebno pa bi bilo, da bi še bolj resno poprijeli in kar sklenejo tudi izvedli.

Tudi Vanganel se pripravlja

Vsa naselja, ki tvorijo krajevni odbor Vanganel, so že določila kraj; sedaj pridno lomijo kamenje in ga vozijo, temeljev pa še niso izkopali, ker ni pripravljen načrt. Precej prispevkov so že nabrali in jih še nabirajo.

V Marezigah je že v redu

Temelji za dvorano so že, sedaj kopajo še naprej, ker imajo pripravljen načrt. Kamenje je pripravljeno, vozijo apno, cement, pesek in les. Niso še začeli graditi, ker morajo še gasiti apno. Gotovo pa se bodo kmalu videli zidovi.

V Dekanih bo največji dom v Koprščini

Dekančani bodo imeli menda največji dom v koprskem okraju. Tą vas je največja v okolici. Tudi tu vozijo kamenje, mnogo imajo dela s planiranjem. Načrta še nimajo v rokah, zbirajo pa prispevke in se pripravljajo. Razkrinkati in ožigosati pa je treba tiste vaščane, ki iz umazanega egoizma sabotirajo in godrnjajo, ker jim ni dovoljena špekulacija in izvažanje mleka v Trst. Na ta način delajo škodo sami sebi in vsem vaščanom. Saj nimata koristolovstva in sebičnost nič opravka z zadružnega doma, še manj pa mleko.

V Šmarjah je že pripravljeno

Zadružni dom, ki bo velik in lep, bo sredi vasi, zato so že popolnoma odstranili ruševine nekaterih hiš. Kamenja imajo dovolj, načrt tudi, zdaj kopljejo temelje. Dobili so že pesek, cement, apno in les ter nabrali prispevke. Začeli bodo v kratkem času in bodo morali kmalu zgraditi, ker potem bo treba še graditi in obnavljati vas.

V Bujah so marljivi

V vsem istrskem okrožju bo gotovo največji in najlepši dom v Bujah, ki so velik trg. Bujčani so pridni, lomijo kamenje, udeležba pri prostovoljnem delu je velika, nabrali so tudi mnogo prispevkov. Med prebivalstvom je veliko zanimanje. V Bujah, kakor tudi v Dekanih je pomagala pri delu tudi vojska. Vsekakor izmed vseh vasi, kjer bodo prvi zadružni domovi, so najboljše Buje, nato Marezige in Smarje.

V Krašici

V Krašici lomijo kamenje, ga vozijo na gradilišče in zbirajo prispevke.

Nova vas v Bujščini se ni še odločila

V tej vasi se niso še dogovorili glede mesta, kje naj bi sezidali dom, zdi se pa, da se bodo v najkrajšem času in da bodo začeli zidati.

V Materadi veliko zanimanje

Materačani planirajo teren, pripravljajo kamenje in nabirajo prispevke. V vasi vlada veliko zanimanje in dobra volja.

Kdo vodi vsa dela

Vso zadevo vodi iniciativni odbor v Kopru. Tehnična dela pa so vsa pod vodstvom okrožnega gradbenega odseka v Kopru, ki pripravlja načrte in ves potreben material. Prav gotovo bodo letos pod streho vsi domovi, ponekod bodo izdelane tudi dvorane. Na vsak način hočejo napraviti v Istri take domove, da se bodo z njimi lahko pokazali.

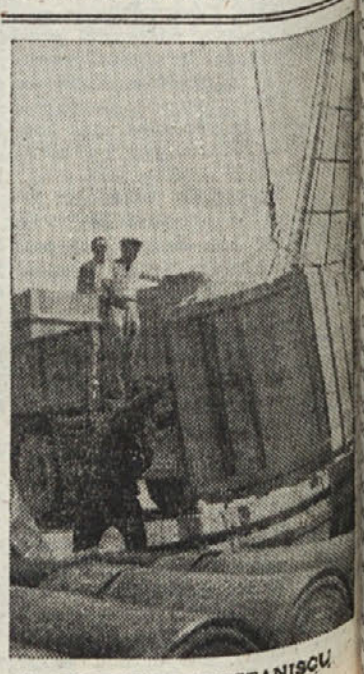

V KOPRSKEM PRISTANIŠČU